

דבר המערכת

לרוב, ההתמקדות בשואה היא ההתמקדות בצד של הקורבן: בעיקר ביהודים. אך מה עם הצד השני? מה עם המרצחים הנאצים?

הנאצים עלו לשלטון בגרמניה לפני שבעים שנה. זו היתה תחילתה של אחת התקופות החשוכות בתולדות האנושות. משום כך, בעלון זה נתמקד במנהיגי המפלגה, ממפקד העל – היטלר עצמו, ועד לסגניו הרבים. התייחסות מיוחדת תינתן גם לארגונים מטעם המפלגה (הכוחות החמושים ותנועת הנוער). לא נשכח אף את הסקירה ההיסטורית, על אופי התקופה והשפעתה על אזרחי גרמניה.

אנו מבקשות להודות **לשירה בורשטיין** על העזרה המרובה בהכנת העלון.
קריאה מועילה ומהנה,

נועה, רננה ואורטל

תוכן עניינים

1	דבר המערכת.....
1	תוכן העניינים.....
2	תחילתה של האימפריה הגרמנית.....
6	אדולף היטלר.....
15	גרמניה, מרפובליקה לדיקטטורה.....
19	ארגון ה-SA.....
20	ארגון ה-SS.....
22	ליל הסכינים הארוכות.....
25	הנוער ההיטלראי.....
27	רודולף הֶס, האיש מספר 2.....
28	הרמן גרינג, מפקד הלופטוואפה.....
30	היינריך הימלר, מפקד ה-SS.....
32	יוזף גבלס, שר התעמולה.....
34	תעמולה בגרמניה הנאצית.....
38	כדאי לראות.....
38	כדאי לקרוא.....
39	סיום.....

ביבליוגרפיה.....40

תזזילתה של האימפריה הגרמנית

גרמניה כפי שאנו מכירים אותה היום היא בעצם יצירה חדשה יחסית, משנת 1871. עד אז גרמניה היתה מספר גדול של נסיכויות קטנות ששמרו בתוקף על עצמאותן. מספר נסיכויות היו חזקות וגדולות מהאחרות בתקופות שונות, במיוחד אוסטריה במזרח ופרוסיה בצפון מזרח האזור.

לאורך השנים היו ניסיונות לאחד את גרמניה כפדרציה ואף כמדינה מאוחדת, אך גם פרוסיה וגם אוסטריה התנגדו או רצו את הבכורה באזור לעצמם, וכך הרעיון לא התבצע.

אוטו פון ביסמארק

ב-1871 קמה לראשונה גרמניה המדינה, תחת הנהגתם של **ביסמארק**, ראש ממשלת פרוסיה, ו**וילהלם** קיסר פרוסיה, שכבשו את האזור וקבעו עובדות בשטח.

מעשה זה קבע, לדעת רבים, את אופייה של המדינה, שכן פרוסיה (הנסיכות) נוסדה כמדינת-צבא, שכוחה עמד לה בעיקר ואולי אך ורק בזכות צבאה המאומן. משאבי המדינה הופנו במשך שנים לקיומו, וגם אופי התושבים התגבש ללוחמני עקב האיום שחשו מפני עמי המזרח שבהם גבלו.

כעת פרוסיה שלטה בגרמניה כולה, וכל גרמניה חונכה להאמין בחשיבות הצבא. רשמית, המדינה היתה דמוקרטית, אבל באופן מעשי הדמוקרטיה התבטאה בעיקר בגיוס חובה כללי.

ביסמארק עצמו סבר שתחומי גרמניה מספיקים, אך רבים התנגדו לדעה זו ורצו להרחיב את גבולותיה כך שתכלול את אוסטריה ובעצם כל אזור באירופה בו חיו גרמנים.

לאחר שפוטר, והקיסר וילהלם השני, שהיה לוחמני ואולי גם לא יציב מטבעו, עלה לשלטון, התגברה המגמה שגרמה בסופו של דבר למלחמת העולם הראשונה, בצירוף האווירה של חוסר האמון ושל ההסכמים החשאיים ששררה באירופה כולה: מדינות רבות באירופה חששו זו מפני זו, וניסו להגן על עצמן בעזרת הסכמים עם מדינות אחרות – הסכמים צבאיים, דיפלומטים וחשאיים בעיקר.

ערב המלחמה ההסכמים העיקריים באירופה התוו שתי בריתות:

הברית המשולשת – ברית צבאית הגנתית של גרמניה, אוסטריה ואיטליה.

ההסכמה המשולשת – ברית דיפלומטית בין רוסיה, צרפת ואנגליה.

איטליה חתמה על הסכמים עם כל המעצמות כדי להגן על עצמה מכל הכיוונים. תורכיה חברה לגרמניה, וסרביה לרוסיה.

ההסכמים כללו טעיפים סבוכים וסודיים ותרמו בעיקר להגברת אי האמון הכללי.

נעשו ניסיונות להפסיק את דרך הדיפלומטיה הישנה ולפתור סכסוכים בגלוי ובדרכי שלום, אך גם ההתחמשות התגברה כל הזמן ולכן האווירה החשדנית משלה בכיפה.

כל מדינה הכינה לעצמה תוכנית מגירה למלחמה אפשרית:

1. **הגרמנים – תוכנית שליפן** – כיבוש צרפת דרך בלגיה תוך שבועות וריכוז כוחות משני במזרח.

2. **הצרפתים – תוכנית 17** – תוכנית התקפית לכיבוש דרום צרפת.
 3. **הבריטים** – השתלטות על מיצרים ימיים וניצול השליטה הכלכלית והימית.
 הרוסים, האוסטרים והתורכים היו בעלי צבא מסורבל ולכן תוכניותיהם היו לא מעשיות.
 המצב בבלקנים היה מתוח וכל המעצמות בסביבה – תורכיה, רוסיה ואוסטריה ניסו להשתלט על כמה שיותר שטחים, ובה בעת העמים המקומיים ניסו להגיע לעצמאות.

בשנים שקדמו למלחמה מאורעות שונים חרפו מפעם לפעם את המצב הבינלאומי – תקריות בין גרמניה לצרפת בקשר למושבות במרוקו, בין אוסטריה לרוסיה בבלקנים, בין גרמניה לבריטניה סביב צייהן, ובין גרמניה לרוסיה בעקבות התפרקות האימפריה הע'ותומאנית והעזרה שגרמניה הושיטה לה, למורת רוחם של הרוסים.
 מעצמות ההסכמה (שהוזכרו לעיל) חשו שגרמניה תוקפנית ומסוכנת בעוד הגרמנים חשו שהם מוקפים אויבים.

תקרית אחת נוספת בין סרביה לאוסטריה-הונגריה התרחשה ב-28 ביוני 1914 – רצח יורש העצר של הקיסרות האוסטרו-הונגרית, הארכידוכס **פרנץ-פרדיננד**. האוסטרים נפגעו קשות, ואחרי חודש הכריזו מלחמה על הסרבים בעידוד הקייזר הגרמני.

הרוסים (תומכי הסרבים) התחילו בגיוס חלקי, ולא הגיבו לדרישת הגרמנים להפסיק זאת, מה שגרם לגיוס גרמני ולהכרזת מלחמה של גרמניה על רוסיה ב-1 באוגוסט, ודרישה מהצרפתים בעלי בריתם של הרוסים להישאר נייטרלים.

צרפת הכריזה שתנהג על פי האינטרסים שלה, וכמובן נענתה בהכרזת מלחמה מהגרמנים. ב-4 באוגוסט החלה המלחמה למעשה במימוש **תוכנית שליפן** הגרמנית ופלישה לבלגיה הנייטרלית. המטרה – צרפת.

יום לאחר מכן הכריזה בריטניה מלחמה על הגרמנים בשל הפגיעה בנייטרליות וכך נכנסה למסלול אחת המלחמות היותר עקובות מדם בהיסטוריה.

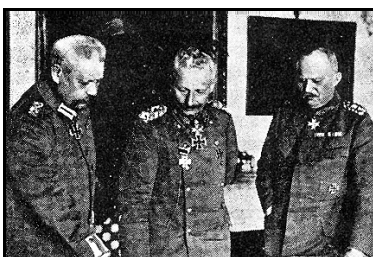
יותר מאוחר הצטרפו לגרמניה התורכים, ולמעצמות – איטליה האינטרסנטית, רומניה, יפן ולבסוף גם ארצות הברית.

כל המדינות המשתתפות היו בטוחות שמדובר במלחמה מהירה ובניצחון בטוח, אך בפועל אף מדינה לא הצליחה להכניע את הצד השני ובמשך ארבע שנים הצבאות בחזית המערבית לחמו במלחמת חפירות שעלתה במיליוני חללים ולא שינתה את מאזן הכוחות (במזרח הרוסים נשברו קודם – בגלל המהפכה הפנימית ברוסיה, ופרשו מהמלחמה תוך מסירת שטחים נרחבים לגרמניה).

גרמניה החזיקה מעמד במלחמת התשה זו, שהתרחשה מחוץ לגבולותיה, אך מקורותיה הכלכליים נשחקו בגלל המצור הימי שהטילו עליה הבריטים, ובשל בידודה העולמי – כמעט כל העולם נלחם נגדה ונגד בעלות בריתה המפוררות – האימפריה הע'ותומאנית והקיסרות האוסטרו-הונגרית.

גם הציבור הגרמני שבתחילה האמין בצדקת ארצו, מאס לאחר ארבע שנים במלחמה, באבדות הקשות ובחוסר התוחלת, ושביתות פרצו חדשות לבקרים.

השליטים האמיתיים במדינה היו ראשי הצבא **הינדנבורג ולודנדרף**, והם אלו שהכריזו בנובמבר

1918 שצריך לבקש הפסקת אש ושגרמניה לא מסוגלת לעמוד יותר במלחמה.

דרישות בעלות הברית היו סילוק הקייזר וילהלם השני מתפקידו והקמת ממשלה דמוקרטית וכך קמה בעצם רפובליקת ויימאר, ב-9 בנובמבר, וראשיה חתמו על הסכם הכניעה ב-11 בו.

** האין זה אירוני שאת הדמוקרטיה – משטר העם, כפו על העם הגרמני דווקא אויביו? העם הגרמני לא היה מרוצה מהממשלה ולא ממעשיה – במשך ארבע שנים הגרמנים היו בטוחים שהניצחון יגיע אליהם, והמפלה לא נתפסה בתחילה.**

מספר חודשים לאחר סיום המלחמה התכנסו בורסאי הסמוכה לפריז ראשי המדינות המנצחות במטרה לקבוע את סדרי העולם לאחר המלחמה. הבעיה היתה שבעוד **וילסון** נשיא ארה"ב שאף לשלום עולמי ולשגשוג בכל האזור, צרפת, אנגליה ואיטליה היו פחות אידיאליסטיות ורצו להשיג מהניצחון כמה שיותר שטחים, ביטחון ופיצויים מהמדינות המנוצחות. אף על פי שארה"ב בעצם הכריעה את המלחמה, בסופו של דבר קובעי המדיניות היו המדינות היותר אנוכיות.

רוסיה, למרות היותה צד נכבד במלחמה וגם בעלת ברית, לא שותפה בחוזה וגם לא בחבר הלאומים. הרוסים חשו קרועים מבעלי בריתם שזלזלו בהם וניתקו מגע.

לאחר כחצי שנה של ויכוחים חובר המסמך שכונה חוזה ורסאי, עליו חתמו מדינות אירופה וגם גרמניה אולצה לקבלו.

ההסכם הטיל את כל אשמת המלחמה על גרמניה: "בעלות-הברית והמדינות הידידותיות קובעות, וגרמניה מאשרת, את אחריותן של גרמניה ובעלות בריתה לכל האבדות וההפסדים שנגרמו לבעלות הברית ולמדינות הידידותיות ולעמיהן, בעקבות המלחמה שנכפתה עליהן על ידי התקפתן של גרמניה ובעלות בריתה". זאת אף על פי שהמלחמה היתה תוצאה של ההסכמים הסבוכים וחוסר האמון באירופה ולא אשמה של מדינה כלשהי באופן פרטי.

עוד נקבע שחבלי אלזס-לורן יוחזרו לצרפת, גדות נהר ריין יהיו מפורזות, וחבל הסאר, האזור המתועש ביותר בגרמניה, יהיה תחת פיקוח בינלאומי.

במזרח כל השטחים בהם זכתה גרמניה הופקעו ממנה והוקמו בהם מדינות עצמאיות – פינלנד, לטביה, אסטוניה וליטא. מה שפגע בה במיוחד היה הכניעה לסלאבים הנחותים – מסירת שטחים למדינת פולין, שהפרידו בין פרוסיה המזרחית לשאר גרמניה, שטחים שכוננו "הפרוזדור".

הצבא צומצם למשהו ייצוגי – העוצמה הצבאית שהיתה מאבני היסוד של הגאוה הגרמנית נעלמה – ללא גיוס חובה, צי גדול, ייצור כלי נשק כבדים וביצורים.

בנוסף, הגרמנים חויבו לשלם פיצויים – לא רק על הנזק שנגרם לשאר המדינות אלא גם את הוצאות המלחמה של צרפת ובריטניה המנצחות – כ-5 מיליארד דולר עד 1921, אז ידובר בנושא שנית, וכן מסירת חלק מספינות הדיג הגרמניות וזכויות הכרייה לצרפתים ולבלגים.

מבחינה מדינית נקבע שלגרמניה אסור להתאחד עם אוסטריה שנית – מקור הצרות של מלחמת העולם הראשונה (אליבא דמחברי המסמך) וכמו כן לחבור עם גרמנים הגרים תחת משטר אחר.

בהסכם ורסאי הוקם חבר הלאומים, וגרמניה היתה צריכה להישמע לו, אם כי בתחילה לא קיבלו אותה כחברה בו.

מכאן נובע כי ההסכם, שהיה אמור להנחיל באירופה את ערכי הנשיא וילסון – שלום, שגשוג הדדי ורוח דמוקרטית, היה בסופו של דבר בעיקר הסכם כניעה משפיל במיוחד עבור הגרמנים, וסימל בעיניהם את השפלתם המוחלטת לאחר המלחמה.

העם הגרמני שנא את ההסכם וכעס על חותמיו הגרמנים אף על פי שלא היתה להם ברירה אחרת. מרירותו על ההפסד הופנתה אל ראשי המדינה הדמוקרטית עכשיו, ורבים ראו בהם בוגדים, למרות שהממשלה הוקמה לאחר שכבר הוחלט על שביתת הנשק ההכרחית לדעת הינדנבורג ולודנדורף.

המצב הכלכלי בגרמניה היה קשה לאחר מלחמה כה ארוכה וסוחטת משאבים, במיוחד מפני שבמהלכה גרמניה צברה חובות אותם קיוותה לכסות בעזרת פיצויים שיטילו על המדינות אותן תנצח.

מצב הרוח הכללי היה נמוך ולכן לא נעשה דבר כדי לשקם את התעשייה הגרמנית שנשחקה במהלך המלחמה. לא היתה מוטיבציה להרוויח כסף שילך לכיסוי החובות או לפיצויים.

הקיום הפוליטי של מפלגות השלטון – הסוציאליסטים והדמוקרטים ובראשם הנשיא **אברט** היה רעוע, כי היה מאוד פופולרי לתקוף אותם ואת מדיניותם מימין ומשמאל.

נוצר מצב שבו הדמוקרטיה עצמה נתפסה כמכשיר מדכא שהוטל על גרמניה בידי בעלות הברית – אפשר לומר שהציבור הגרמני העדיף טוטליטריזם, או לפחות את שלטון הקייזר באיזושהי צורה.

העובדות עצמן נשכחו ורווחה אגדת ה"סכין בגב" שטענה שהצבא הגרמני לא הובס אלא נפל קורבן לבוגדים מבפנים – הקומוניסטים (והיהודים), שגם כן התנגדו למדינה במתכונתה הנוכחית ונתפסו כאויבים.

כדי להשתלט על כל הכוחות המבקשים לפרקה ניתנו לנשיא הרפובליקה הינדנבורג, שנבחר לאחר מות אברט (1925), סמכויות עליונות של צווי חירום וכך הרפובליקה פעלה מתוקף צוויים לא דמוקרטיים שאפשרו את קיומה, בראשות הינדנבורג – שהיה ידוע בהתנגדותו לליברליזם ובתמיכתו בקייזר.

לודנדורף, שותפו מימי המלחמה, הפך לתומך הנאצים.

הרפובליקה רשמית המשיכה להתקיים עד 1945 (סיום המלחמה), אך למעשה הפרלמנט הפסיק לפעול אפילו לפני עליית היטלר לשלטון (1933) – ממותו של **שטרזמאן** (1930).

תפקוד הרפובליקה לא היה חלק כל שנות קיומה, פרט לשנות פעילותו של שטרזמאן, שנבחר לתפקיד ראש הממשלה ב-1923 ומאז ועד מותו ב-1929 החזיר את גרמניה למצב כלכלי ומדיני תקין, החזיר אותה אל משפחות העמים ויצר לגיטימציה ליחס סלחני ומבין כלפיה תמורת תשלום מזערי של פיצויים. במעשיו הוא גרם לביטול התנאים הקשים יותר בהסכם ורסאי וצמצם את האבטלה, הודות להחזרת המפעלים לתפעול שוטף.

עם זאת, המפעלים שאפו לייעול וגם השיגו זאת, אך במחיר הפיכת הפועלים למיותרים כמעט – אם כי לא היו פיטורים מפני שהתעשייה המשיכה להתרחב.

ב-1929 – חברו להם מותו של שטרזמאן, שסימל את התקווה הגרמנית לחיי שלום, והמשבר הכלכלי העולמי שהחל בארה"ב ודרדר אחריו את כל העולם. גרמניה לקחה הלוואות מארה"ב

ולכן המשבר פגע בה מאד. התפתחות התעשייה נעצרה, אך לא ייעולה, ואלפי פועלים נפלטו החוצה. בנקים נפלו והמעמד הבינוני איבד את חסכוניותו והפך להיות ממורמר ופראי.

מ-1930 התחלפו ראשי ממשלות בגרמניה בניסיון נואש להשיג יציבות כלכלית ופוליטית, כאשר כל הזמן מתגברת הקריאה נגד הדמוקרטיה, אם כי למעשה כבר לא היתה קיימת בצורה תקינה במדינה.

עליית **היטלר** לשלטון היתה חלק מניסיונותיו של הינדנבורג למנות ממשלות שיסדירו את המצב.

אדולף היטלר

אדולף היטלר נולד ב-20 באפריל 1889 בעיירה דולרסהיים שבאוסטריה.

היטלר היה בנם היחיד של קלרה ואלואיז היטלר/הידלר/שיקלגרבר. מוצאו של אדולף היטלר אינו ידוע שכן עיירת הולדתו נחרבה לחלוטין קצת לפני מלחמת העולם השנייה על-ידי דיוויזית השריון הגרמנית בטענה שהשטח של עיירה זו מתאים בצורה מושלמת לקרקע לאימונים של הוורמאכט (הצבא הגרמני). העובדה שמעיירת הולדתו של היטלר נשאר כיום רק שטח מת, אינה מקרית, וכן העובדה שמוצאו של היטלר אינו ידוע, אינה מקרית גם היא. מכאן נותר לנו להבין שהריסת העיירה היוותה מאמץ למחוק כל זכר לאירועים שאותם העדיפו היטלר ומשפחתו לשכוח.

סוגיית הסב היהודי

מריה שיקלגרבר, משרתת (סבתו של היטלר), הגיעה כבר לגיל 42 והיא עדיין לא נשואה. בסביבות ספטמבר 1837 נכנסה מריה להריון, ודמות הגבר שעובר אותה נשארה חסויה עד היום. שמות רבים הועלו בניסיון לזהות את האב, למשל – **יוהן גאורג הידלר**, טוחן נודד ופשוט (שלימים הפך לבעלה). גם אחיו העשיר יותר, **יוהן נפומוק הידלר** (שגידל את בנה של מריה בילדותו) הוא "מועמד", עוד בין המועמדים: אציל בשם **אוטנשטיין**. כמו כן יש יהודי מגראץ ששמו **פרנקברגר**, את הסיפור הביא **הנס פרנק** (פרקליטו האישי של היטלר): יהודי עשיר בשם פרנקברגר שבנו בן ה-19 הכניס, ככל הנראה, את מריה להריון. סיפור זה הגיוני, מכיוון שמריה עבדה שם בתור משרתת, מכאן מגיעה השמועה לגבי "דם יהודי" שזורם בעורקיו של היטלר, אך שמועה זו, כמו כל סיפור השורשים של היטלר אינה ניתנת לביסוס. לאחר שנולד בנה הבכור של מריה, **אלואיז**, ב-7 ביוני 1837, שכנעה מריה את חברה האיכר שהתינוק הוא שלו. לאחר שהתינוק נולד, סבלו הוריו ממצוקה כלכלית, איך יצליחו לגדל ילד ולפרנס אותו? מריה ובן זוגה מעלים במוחם השטני רעיון, הם יאשימו את היהודי פרנקברגר בכך שעבר את מריה ואיימו עליו שאם לא ישלם, הם יספרו לכל העיירה שהיהודי אגס את מריה וחילל את כבודה, פרנקברגר אכן שילם.

עד היום לא ידוע אם מריה נכנסה להריון מפרנקברגר או סתם ניצלה את כספו הרב. בכל זאת אי-אפשר להתעלם מהספק שהיטלר הוא רבע יהודי.

חוליה נוספת בשרשרת המוזרויות בעברו של היטלר היא שינוי שם המשפחה. אלואיז, נשא עד גיל 40 את השם שיקלגרבר, שמה של אמו, ביום בהיר אחד התייצב אלואיז בכנסיה המקומית ודרש לשנות את שמו מאלואיז שיקלגרבר לאלואיז הידלר, הידלר – בעלה של אמו, בטענה שהידלר הוא אביו הביולוגי וכשנפטר הוא ביקש מבנו היחיד שיישא את שמו. בשל טעות רישום במשרד הפנים, שונה שמו מהידלר להיטלר והנה לנו – אלואיז היטלר. במובן מסוים, טוב ששינה אלואיז את שמו: נסו לתאר לעצמכם את הסיטואציה של מיליוני גרמנים צועקים: "הייל שיקלגרבר!".

אלואיז היטלר עבד בנציבות ההכנסה האוסטרית, שאפתנותו הובילה אותו אל הדרגה הגבוהה ביותר ברשות המכס של בית המלוכה. הוא היה נשוי שלוש פעמים, אשתו הראשונה היתה אישה

עשירה מאוד מבוגרת ממנו ב-13 שנים. אלואיז התחתן אתה כנראה בגלל כספה. אישה זו היתה חולה מאוד ונפטרה זמן קצר לאחר נישואיהם. לאחר מכן התחתן עם **פרנציסקה**, הטבחית. לאורך כל נישואיו, גם הראשונים וגם השניים, בגד אלואיז בנשותיו. כאשר חלתה פרנציסקה בשחפת ונסעה לקבל טיפול, בגד בה אלואיז עם אחייניתו הצעירה והנאה – **קלרה**. זו אגב לא הפעם האחרונה שאנו שומעים על גילוי עריות במשפחת היטלר, שכן אדולף, בכבודו ובעצמו, ניהל מערכת יחסים רומנטית ביותר עם האחיינית שלו – **גלי ראובל**. בסופו של דבר התחתן אלואיז עם קלרה ובאפריל 1889 נולד אדולף.

אדולף הילד

היטלר הצעיר (במרכז, למעלה)

אדולף הילד היה נער מוזר, דחוי ובודד, בבית-ספר היה תלמיד מבריק אך חוסר משמעת עצמית ונטייה לאורח חיים עצל ולא מאורגן, הורידוהו מיכולתו כתלמיד טוב והוא אפילו נשאר כיתה פעם אחת. בתעודה שלו מ-1905 קיבל היטלר ציון "מצוין" אחד בלבד, וגם זה היה בהתעמלות. בסך הכל התעודה שלו היתה גרועה. היטלר היה נער חולמני שהעריך את סיפורי המיתולוגיה הגרמנית ואהב מאוד לקרוא סיפורים על המערב הפרוע, "חייל נאצי טוב הוא חייל שיודע להילחם כמו בוקר אמריקאי" (מתוך: הביוגרפיה של היטלר) אמר פעם. בעתיד ניסה לבנות את צבאו, את הוורמאכט, על בסיס המערב הפרוע.

כשהיה בן 15 נפטר אביו (בגיל 72) וכשהגיע לשנתו ה-18 נפטרה אמו מסרטן, בגיל מאוד צעיר – 47. רופאה של אמו היה **ד"ר בלוך**: רופא יהודי, אומרים שזוהי אחת מסיבות השנאה הגדולה של היטלר ליהודים – שהרופא היהודי לא הצליח להציל את אמו ואולי אף עשה זאת בכוונה. אם כן, יש דעה מנוגדת הטוענת כי היטלר רכש הערכה רבה לרופא היהודי ואף שלח לו ציור מים פרי מכחולו...

היטלר והנשים שבחיי

מאז ומעולם היו להיטלר יחסים מעוותים עם נשים. למרות תדמיתו הקשוחה, היטלר היה ביישן בכל מה שקשור לנשים ולעיתים אף פחד מהן. היטלר התאהב לראשונה כשהיה בן 17. שמה היה **סטפני יאנסן**, והיטלר היה אובססיבי כלפיה לחלוטין, אך הם מעולם לא נפגשו זה עם זה באופן רשמי וסביר להניח שמעולם לא ידעה אפילו מה שמו.

היטלר ואווה

מערכת יחסים מעוותת ביותר היתה בין היטלר לאחייניתו הצעירה, **גלי ראובל**, שאף עברה להתגורר עמו בדירתו ב-1929. סופה של מערכת היחסים הזאת היתה טראגית ביותר: גלי נמצאה

מתה כשכדור בראשה ואקדחו של היטלר לצידה. לא סביר שהתאבדה, משום שחברתה סיפרה שתכננה לנסוע לוינה. ההשערה כיום היא שדודה אדולף רצח אותה משום שלא הסכימה לתאוותיו הסוטות.

מערכת היחסים הרצינית ביותר שלו היתה כמובן **אווה בראון**, אותה הכיר בשנת 1917 אך לקח זמן עד שהחלו להתראות. היטלר לא התייחס לקיומה ואווה ניסתה למשוך את תשומת לבו פעמיים כשניסתה להתאבד: פעם אחת ב-1932 בריית אקדח ופעם שניה ב-1935 בשתיית רעל. רק לאחר כשלון ניסיון ההתאבדות השני התחיל היטלר להתייחס לקיומה, ואווה בראון נעשתה לפילגש שלו לאורך כל שנות השלטון שלו עד להתאבדותם המשותפת ב-1945.

נשים רבות שהיו בקשר ישיר או עקיף עם היטלר התאבדו או ניסו להתאבד בעיצומו של הקשר, כנראה שהיטלר, עם כל מעלותיו הגדולות, מאהב גדול, הוא לא היה.

המעבר לוינה

אדולף היטלר אהב מאוד אמנות ורצה להיות אמן. הוא חי חיי הוללות – ביקר לעיתים קרובות בבתי קפה, בתאטרון ובאופרה. הוא התנסה ברישום וציור באופן חובבני ביותר ואפילו ניסה ללמוד פסנתר.

ב-1907 החליט לעבור ל"עיר הגדולה", לוינה. הוא היה בן שמונה עשרה, צעיר ושאפתן, ונסע לוינה במטרה ללמוד ציור באקדמיה לאומנויות יפות בוינה. היטלר היה אומנם צייר מוכשר אך כנראה לא מספיק: הוא ניסה פעמיים להתקבל לאקדמיה ופעמיים נכשל. אחד הפרופסורים בוועדת הקבלה של האקדמיה היה יהודי, סיבה נוספת לשנאתו רבת העוצמה כלפי היהודים. זמן קצר לאחר שנכשל בבחינות הקבלה, נפטרה אמו.

החיים בוינה

אדולף בזבז את כל חסכוניותו בוינה והגיע עד חרפת רעב. כמה שנים לאחר מכן נזכר היטלר בשנותיו בוינה: "אפילו היום, אזכורה של העיר מעורר רק מחשבות קודרות בלבי, חמש שנים של עוני בעיר זו של הפיאקים, חמש שנים שבהן, תחילה כעובד מזדמן ואחר כך כצייר צנוע, היה עליי להרוויח את לחמי, ופת עלובה היתה זו, שאפילו לא היה בה כדי להשתיק את רעבוני התמידי, רעב זה היה השומר הנאמן שלא עזב אותי לרגע ונטל חלק בכל אשר עשיתי" (מתוך "מאבקי" – מאת אדולף היטלר).

את הקיץ בילה בעיקר על ספסלים בגנים ציבוריים. בהמשך מצא מקלט במוסד סעד במיידלינג, לאחר מכן שיקר שעבד כפועל בנין. כששהה במוסד הסעד התיידד היטלר עם נווד בשם **ריינהולד האניש**, שסיפר שהיטלר היה עצל ונתון למצבי רוח. בזמן שהאניש עצמו עבד בעבודות מזדמנות, היטלר חי על חשבון קצבת היתום שקיבל בטענה שהוא סטודנט לאומנות. לעיתים הוא גם קיבץ נדבות. האניש ניסה לשכנע אותו להצטרף אליו בחיפושים אחר עבודה, אך היטלר פשוט סירב לעבוד, והעדיף להישאר במוסד ולאכול את מנת הלחם והמרק שקיבל מדי יום ולהתנוכח עם כל מי שהיה סביבו על פוליטיקה. היטלר היה עצלן גדול כל ימי חייו: גם בתור הקנצלר הגדול של גרמניה חי חיים לא מסודרים – הלך לישון בשעות הקטנות של הלילה וקם למחרת בצהריים, חי

חיים לא מאורגנים, אף פעם לא עבד קשה מדי והעביד אחרים בזמן שהוא דגר על התיאוריות שלו. כך היה בשנותיו בוינה: הוא היה עסוק בפיתוח המחשבה שלו והתיאוריות שלו, והאנשים שסביבו חיפשו אוכל בעוד הוא פשוט נח על זרי הדפנה.

במקרים רבים אף התחזה לחולה שחפת או לעיוור, ישב בפונדקים זולים בפרברי העיר והעתיק גלויות שאותן מכר האניש – הם התחלקו חצי בחצי ברווחים.

היטלר בילה בוינה שש שנים מחייו, שש שנים שבהן עיצב את דמותו ואת השקפת עולמו, השקפת העולם שלו כללה שלושה דברים עיקריים:

1. ההיסטוריה היא לא אחרת מאשר מלחמת גזעים נוצרית.
2. אנטישמיות גזענית.
3. תמיכה ברעיון הפאן-גרמני (איחוד כל הגרמנים לעם אחד).

חלומו הגדול היה לאחד את אוסטריה וגרמניה. היטלר הושפע רבות מהמוזיקה של ריכרד ואגנר שהיה אנטישמי גדול, כמו כן היטלר הושפע מראש העיר של וינה – קרל לואגר שהיה אף הוא אנטישמי גדול, והיטלר החל לראות את העולם בשני צבעים – שחור ולבן, והחל להבין מה גדול כוחם של ההמונים ומה גדול הצורך לרכוש את ליבם.

היטלר מחליט לעזוב את וינה לטובת מינכן-גרמניה, "אני רוצה להיות בקרב אלה שחיו ועבדו באותה ארץ שממנה תצא התנועה, שמטרתה תהיה מימוש כל מה שלבי תמיד שאף אליו, והוא איחוד הארץ שבה נולדתי עם מולדת משותפת, הקיסרות הגרמנית" (מתוך "מאבקי"), אמר היטלר לפני יציאתו למינכן.

פרט נוסף הוא שהיטלר דאג לשחרר את עצמו מהצבא האוסטרי, ראשית הוא הצהיר על היותו "חסר אזרחות" בתחנת המשטרה של מינכן וכן שיקר לגבי תאריך העזיבה שלו מוינה, הוא אמר שעזב את וינה באביב 1912 ולא במאי 1913, סיבה נוספת היא שהיטלר שוחרר מהצבא האוסטרי בטענה שלא היה שפוי – סעיף נפשי, אך סיבה זו לא הוכחה מכיוון שהיטלר השמיד את כל מסמכיו הצבאיים האוסטרים כשפלש לאוסטריה ב-1938.

המעבר למינכן

היטלר בעצרת תמיכה במלחמה

כשהגיע למינכן, חייו לא היו טובים יותר מחייו בוינה. הוא המשיך לבזבז את זמנו ואת כספו בבתי קפה, והמשיך בעצלנות חסרת פשרות שכללה התפרצות על עוברי אורח בדעותיו ואמונותיו, ויכוחים פוליטיים וכמובן חוסר המעש התמידי – כרגיל.

הוא לא עבד עבודה קבועה – מדי פעם התפרנס מגלויות שצייר. בדידותו נמשכה והשמועות שריחפו באוויר על מלחמה שקרבה, עודדו את היטלר, היטלר תמך במלחמה והשתתף בעצרות רבות בעד המלחמה, הוא האמין שהמלחמה היא הפתרון למציאת מטרה בחייו.

היטלר החייל

היטלר החייל (מימין)

ב-4 באוגוסט 1914, פרצה מלחמת העולם הראשונה, והיטלר התגייס לגדוד הבווארי בחיל רגלים של צבא גרמניה.

כשהתגייס היה היטלר בן 25, המוטיבציה שלו בשמים, וחבריו לנשק מספרים שהיה חריג, לא רכש חברים ו"לקח על עצמו" את ניצחון גרמניה במלחמה, ומעל הכל היה היטלר פטרוט נלהב.

מצד שני הוא היה חולמני מאוד ולא הרפה ממחשבותיו אפילו לא בשדה הקרב. היטלר היה חייל אמיץ ביותר ואף קיבל את עיטור "צלב הברזל" – דרגה ראשונה ודרגה שניה. היטלר השתחרר בדרגת רב"ט שכן איש ממפקדיו לא הסכימו להעלותו לדרגת סמל, איש מהממונים עליו לא רחש לו כבוד.

הוא נפצע פעמיים, הפציעה השנייה היתה חמורה בהרבה מהראשונה (פציעה ברגל), שכן בפציעה השנייה נפגע מהרעלת גזים והתעורר זמנית. בעקבות עיוורון זה אושפז בבית חולים, שם בילה עד סוף המלחמה. היטלר שכב בבית החולים מריר, מבויש וכואב על מפלתה של גרמניה "לא בכיתי מאז היום שבו עמדתי ליד קבר אמי, אולם עתה לא יכולתי להתאפק, במשך אותם ימים התעצמה שנאתי – שנאה למארגניו של פשע פחדני זה" (מתוך "מאבקי") סיפר מאוחר יותר.

לאחר שנסתיימה המלחמה חזר היטלר לחייו הרגילים, חיים ללא מטרה, חיים ללא בית וללא משפחה, והכי חשוב – חיים ללא תעסוקה. היטלר חשש מסיום המלחמה, לכל אורכה של המלחמה חשש היטלר מהרגע שבו יצטרך לשוב לשגרה המעיקה של חייו. גרמניה של סוף מלחמת העולם היתה תוהו ובוהו מוחלט, היטלר מחליט לנצל את כאבו של העם וכאבו שלו עצמו ומודיע לכל מכריו: "**החלטתי להיות פוליטיקאי!**".

תחילת דרכו הפוליטית של היטלר וצמיחתה של המפלגה הנאצית

באותם ימים, היו עשרות מפלגות בגרמניה, מפלגות ימניות ושמאליות, דמוקרטיות וסוציאליסטיות, קומוניסטיות ועוד, לכל אחת היתה דעה, מצע ומנהיגות משלה. אחת המפלגות הבולטות באזור בוואריה היתה "מפלגת הפועלים הגרמנית", מפלגה שהוקמה על-ידי מכונאי בשם **אנטון דרקסלר** ועיתונאי לענייני ספורט – **קארל הארר**. קבוצה קטנה שמורכבת מפועלים, אמנים, חברי מעמד בינוני-נמוך שהתאספה בכל שבת בחדר שנמצא בשטרנקר-בראו "לדיין ומחקר בעניינים הפוליטיים", המפלגה שאפה לסוציאליזם לאומי ול"האצלת הפועל הגרמני", המפלגה קראה לשיתוף ואחדות. היא לא היתה מפלגה רשמית, אלא שילוב של אגודה חשאית ומועדון שתייה. המפלגה היתה מסוגרת ולא פנתה אל הציבור.

דרכו הפוליטית של היטלר החלה כאשר הועסק במינכן כקצין חינוך על-ידי ועדת חקירה צבאית. היטלר עקב אחרי תנועות הימין שהציפו את בוואריה באותה תקופה, ונשלח על-ידי הממונים עליו

ללכת לפגישה של מפלגת הפועלים הגרמנית, המפלגה מצאה חן בעיניו והוא מיהר להצטרף אליה כחבר ה-55.

מכיוון שהיה כל-כך משועמם (לא היתה לו תעסוקה מוגדרת), הלך לפגישותיה של המפלגה לעיתים קרובות מאוד. באחת האסיפות קם היטלר לנאום בפעם הראשונה בחייו: "דיברתי במשך שלושים דקות, ומה שתמיד הרגשתי עמוק בלבי מבלי שיכולתי להעמידו למבחן הוכח כנכון, היה בכוחי לשאת נאום טוב" (מתוך "מאבקי"). בעקבות נאום זה, שבו התפרץ ושיחרר את כל התסכול ששכן בו כל השנים, הוא הרגיש הקלה עצומה ועלה על התגלית המרגשת שהוא יכול לעמוד מול קהל ולנאום. יש לו הכשרון, הביטחון והעוצמה בכדי לעמוד מול קהל רב ולנאום. לאחר הגילוי המרעיש, שב ונאם היטלר 31 פעמים נוספות בשנה אחת! (זו היתה השנה הראשונה שלו כחבר מפלגה), מהר מאוד תפס תאוצה והחל להשתלט על צמרת המפלגה – בטחונו העצמי גדל בצורה ניכרת, היטלר היה מרוצה, הוא מצא את ייעודו בחיים. הדברים העיקריים עליהם דיבר בנאומו היו חוזה ורסאי השנוא עליו כל-כך והבעיה היהודית, השנואה עליו פי כמה וכמה.

לאט לאט החלה המפלגה להתפתח ולחבריה הצטרפו גם חיילים משוחררים מהחזית שהיו ממורמרים ולא מצאו את ייעודם בחיים. המפלגה בכלל והיטלר בפרט האירו להם את הדרך. ממש כשם שהאירה המפלגה את הדרך להיטלר עצמו כשהיה אבוד ומתוסכל.

באחת מאסיפות המפלגה דובר על היהודי: היהודים תופסים את משרותיכם! בכל מקום שאליו תלכו תמצאו יהודים, יהודים שיגנבו מכם כסף ממרום משרותיהם הממשלתיות! היהודי גונב ומרמה ומשקר ואילו הגרמנים האומללים צריכים להביט מן הצד ונאלצים להסכים ולהשלים עם המצב, לא עוד! לא עוד נשב בחיבוק ידיים! יש להילחם בהם ולמגר אותם מעל גרמניה! הנאום נחתם במחיאות כפיים סוערות ובתשואות רמות. דעותיו האישיות של היטלר מחלחלות אל חברי המפלגה ובתקופה זו מתחילות התקפות בודדות על היהודים ברחובות מינכן. היהודים מואשמים בכל, כולל באינפלציה.

מדוע דווקא היהודים?

אין סיבה אמיתית, צריך לזכור שהעם בגרמניה היה שבור ומדוכא, והיטלר סיפק להם שער לעזאזל. העם הגרמני קיבל ברצון את הקורבן מבלי לבדוק האם הדברים נכונים, אלא פשוט נסחפו עם הזרם והיה להם מאוד נוח שיש את מי להאשים

צלב הקרס

היטלר משנה את שמה של המפלגה ל"מפלגת הפועלים הגרמנית הנאציונל-סוציאליסטית", בקיצור – המפלגה הנאצית, הוא ממציא לה דגל – רקע אדום שבמרכזו עיגול לבן ובתוכו צלב הקרס (צלב הקרס) במקורו היה סמל הודי עתיק שהיטלר חיבב במיוחד ולכן החליט להעניק לסמל משמעות "קצת שונה", משמעותו המקורית היתה לסמל רוגע ושלווה.

כמו כן העריץ היטלר סיפורי אבירים והבחין באחד מספרי האבירים תמונה של האביר הנערץ עליו שענד סמל שהיה דומה ביותר לצלב הקרס). זהו הסמל הרשמי של המפלגה, שהיה גם על הדגל וגם על סרטי השרוול שענדו חברי המפלגה.

ב-1921 הקים היטלר את ה-SA (הרחבה בהמשך), ובמפלגה חברים כבר 3,000 איש. באותה השנה מקים חבר המפלגה הנאצית בנירנברג, **יוליוס שטרייכר**, את העיתון "דר שטירמר", העיתון האנטישמי ביותר עלי-אדמות. הוא נועד להפצת הרעיונות הגזעניים של המפלגה ולהציג את היהודים כטפיל שיש להשמיד ומהר! הכותרת המשנית של העיתון היתה – **"היהודים הם אסוננו"**. לימים, לאחר שעלה היטלר לשלטון, עיתון זה ניתן כקריאה חובה בבתי הספר, במסגרת שטיפת המוח שנועדה לגיל הצעיר.

יש להזכיר שהיטלר לא שנא רק יהודים, אומנם שנאתו כוונה ברובה ליהודים, אך היטלר שנא כל מי ששונה: צוענים, שחורים הומוסקסואלים ועוד, ותבע להשמיד את כולם. המפלגה עולה וצומחת וב-1923 חברים במפלגה כ-15,000 איש.

מדוע היתה המפלגה הנאצית כל-כך אהודה על העם הגרמני? מכמה סיבות: ראשית, המפלגה הנאצית היתה המפלגה האנטישמית ביותר ושונאי היהודים מצאו בה את מקומם. שנית, היא קיבלה תמיכה מהצבא הבווארי ותמיכה כספית מלאומנים עשירים. בנוסף, היטלר עצמו היה מאוד כריזמטי ונאומיו רווי השנאה (ליהודים, לדמוקרטים ולרפובליקנים) משכו אליו אלפי תומכים. היטלר גם הבטיח לכל נאמניו שאם יתמכו בו, יחזיר את גרמניה לגדולתה. היטלר היה בטוח בעוצמתו, וכשראה כמה גדולה השפעתו על המוני תומכיו, איבד את סבלנותו והחליט להתחיל במהפכה הגדולה במטרה להשתלט על השלטון בגרמניה.

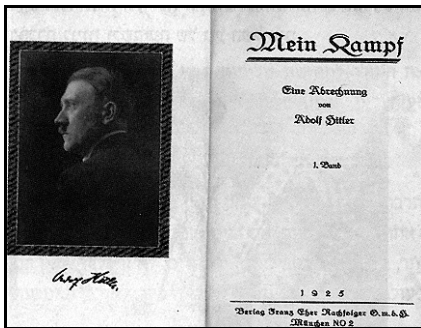
הפוטש במרתף הבירה

היטלר ידע שהעיתוי לא יכול להיות טוב יותר מכיוון שבאותה תקופה פלשו הצרפתים לחבל הרוהר, והלאומנות בקרב הגרמנים היתה גבוהה במיוחד. בנוסף, הצבא והמשטר היו ימניים, ולרשות המפלגה הנאצית עמדו כ-15,000 חיילים, המספר הגבוה ביותר של חיילים שהיה בקרב המפלגות הימניות.

המהפכה נקבעה לערב ה-8 בנובמבר 1923. בתאריך זה ניסו היטלר ומפלגתו להשתלט על מרתף הבירה במינכן, שם ישבו נכבדי הממשל, פוליטיקאים בכירים ואזרחים נבחרים. היטלר ואנשיו פרצו אל המרתף, היטלר ירה באקדחו בתקרה והכריז על המהפכה הלאומית: הממשלה הנוכחית תיפול ובמקומה תקום ממשלת רייך חדשה בהנהגתו של היטלר, הניסיון נכשל – היטלר ומפלגתו הוצאו מן המרתף וגורשו משם.

היטלר היה עצבני, זועם ומיואש, חברי מפלגתו ניסו לשכנעו, למרות כשלון ניסיון המהפכה, לקיים הפגנה למחרת היום. תחילה התנגד בתוקף אך לאחר מכן הסכים ואמר בשלווה: **"אם יצליח המצעד, הכל טוב ויפה, אם ייכשל, נתלה את עצמנו"** (מתוך ספר זכרונותיו של הנס פרנק).

למחרת, התמקם היטלר עם עדת נאמניו בכיכר אודאונפלאץ שבמינכן. במקום התנהל קרב ריות ו-16 מחברי המפלגה נהרגו, היטלר ועוד כמה מראשי המפלגה נאסרו. בעקבות כשלון המהפכה הרגיש היטלר נבגד. הוא שחשב שהצבא תמך בו, ולפתע הצבא פועל נגדו. היטלר גם הבין בעקבות הכישלון שאם הוא רוצה להשתלט על השלטון בגרמניה, עליו לעשות זאת בדרך חוקית בלבד ולא באלימות.

Mein Kampf – כריכת הספר

מיין קאמפף

בעקבות מאסרו, נשפט היטלר במשפט שזכה להתעניינות רבה מצד התקשורת והציבור הגרמני. במהלך המשפט נידון היטלר לתקופת מאסר של חמש שנים בטירת לנדסברג שבמדינת בוואריה, בסופו של דבר ריצה היטלר רק שבעה חודשים מעונשו משום שקיבל חנינה.

בתקופת ריצוי המאסר כתב היטלר את ספרו המפורסם "מיין קאמפף" (מאבקי).

הספר הכיל את האוטוביוגרפיה האישית של היטלר, אבל חלקו החשוב של הספר מוקדש לתוכניתו של היטלר לגבי העולם ודעותיו המוצקות לגבי מעמד הגזעים בעולם: בספר זה הגה לראשונה את תיאוריית "תורת הגזע". על-פי התאוריה, העולם מחולק לגזעים. הגזע הטוב ביותר הוא הגזע הארי/הנורדי, הגזע היפה ביותר, החכם ביותר והחזק ביותר בעולם, בקיצור כל הטוב שבעולם מרוכז אצל הגזע הארי, תפקידו: לשלוט בעולם. הגזע הארי הוא אדון העולם. לעומת זאת, הגזע הנחות ביותר הוא הגזע השמי, היהודי. היטלר טען שהיהודים אפילו אינם גזע, הם לא אנושיים, הוא כינה אותם "אונטרמנש" (תת-אדם, בגרמנית). כל הרוע שבעולם נמצא אצל היהודים, הם רמאים, שקרנים ומכוערים, וזוממים להשתלט על העולם ולטמא את הגזע הארי ולכן יש להשמידם.

היטלר טען שאת אנשי הגזע הסלבי, תושבי מזרח אירופה-רוסיה, יש לכבוש ולהכניע ולהפכם לעבדים של הגזע הארי. (סלבי – מלשון SLAVE – עבד).

אם כך, היטלר אומר בספרו שיש להקים מדינה ארית טהורה וחזקה, לגרש את היהודים ולאחד את הגרמנים. צריך גם להתפשט לכיוון מזרח אירופה ולהפוך את כל האיכרים שחיים שם בסביבה לעבדים של הרייך, של הגזע הארי.

את הספר הכתיב היטלר לעוזרו, **רודולף הס** (לימים מס' 2 של היטלר). תחילה הספר נכשל כשלון חרוץ. הוא עלה 12 מארק (יקר מאוד, בהתחשב במצוקה הכלכלית שתקפה את גרמניה), אף אחד לא טרח לקנות או לקרוא אותו (אפילו לא חברי המפלגה עצמה) ואיש לא לקח את היטלר ואת רעיונותיו ברצינות. ספר זה היה אזהרה להיסטוריה: תוכן הספר בישר מה עומד לקרות לעם היהודי. 15 שנה לאחר שיצא הספר לאור פרצה מלחמת העולם השנייה וכל מה שהיה כתוב בספר בוצע.

לאחר שעלה היטלר לשלטון, הפך הספר לרב-מכר. מחירו ירד ל-8 מארק, וכ-6 מיליון מתושבי גרמניה קנו אותו, הספר היה כל-כך פופולרי שאפילו היה נהוג לתת אותו כמתנת חתונה לזוגות צעירים. זהו "ספר היסוד" של גרמניה הנאצית ואפילו בשיעורים בבית הספר נתקלו התלמידים בציטוטים מן הספר כדי שיתחנכו על טהרת תורתו של היטלר.

בספר לא היה דבר מקורי או מיוחד שאיש לא שמע עליו בעבר, אך היטלר השתמש בשיטות תעמולה, פסיכולוגיה המונית ודרכי ארגון ההמונים שתרמו רבות להצלחת הספר.

גלגולו השני (והמוצלח קצת יותר) של היטלר כפוליטיקאי

כאשר השתחרר מן הכלא, הופתע היטלר לגלות שמצב המפלגה לא נשאר כפי שהיה. הוא נאלץ להתמודד עם שני איומים עיקריים:

1. בזמן מאסרו, הוקמו מפלגות ימניות רבות אשר הציפו את בוואריה ואיימו על הבלעדיות של המפלגה הנאצית.
2. המפלגה הרפובליקנית (השנואה כל-כך על היטלר) שגשה מבחינה כלכלית.

אך לא היטלר העיקש והנחוש יותר כל-כך מהר על כס המפלגה והאבסולוטיות שלה בין שאר המפלגות. הוא הצליח להתגבר על איומים אלה די בהצלחה - כזכור, היטלר היה טיפוס כריזמטי, משפטו הסנסציוני הפך אותו לגיבור לאומי, וכולם הכירו אותו. היטלר המשיך בנאומיו המשכנעים על היהודים וגרם לאזרחים רבים לתמוך במפלגתו. הוא נהג לעמוד על במה גבוהה שהשקיפה על מיליוני נאמניו, נואם בקולי קולות ואף בצרחות, ולעיתים תכופות דיבר עם הידיים (היטלר טען שאחד מסימני הזיהוי של היהודי הוא דיבור באמצעות הידיים, האם היטלר חוזר לשורשיו היהודיים?).

בנוסף הצליח היטלר להחדיר משמעת ברזל בחברי מפלגתו, אף אחד לא העיז להמרות את פיו, להתנגד או למרוד בו. כולם שמרו אמונים להיטלר, פחדו ממנו, היו נאמנים להיטלר עד מוות. כמו כן, היטלר ארגן את המפלגה מחדש, חילק את גרמניה לכמה אזורים, ובכל אזור היה סניף של המפלגה הנאצית ("עמוד השדרה" היה כמובן במינכן, מקום מושבו של היטלר). בסניפים עצמם קמו מס' מחלקות שעסקו בנושאים כגון: כלכלה, מדיניות חוץ, חקלאות וכו'. ובכך נוצרה למפלגה ממשלה משל עצמה, ונוספו תומכים שלא היו מרוצים מהממשל הנוכחי. היטלר ניזון גם מתרומות רבות מתומכים עשירים שעזרו לשקם מחדש את המפלגה.

הורסט וסל

המפלגה מצליחה וסוחפת ויש לה אפילו המנון ששמו "**הורסט וסל**" (נכתב ב-1929) שנקרא על-שם מחברו **הורסט וסל** שהיה חבר ב-SA ונורה ב-1930 על-ידי קומוניסט על רקע סכסוך אישי. להמנון הותאמה מנגינת לכת של מלחים והפך להמנון מס' 2 של המפלגה (ההמנון הראשון היה השיר "גרמניה, גרמניה מעל הכל") בהמנון ישנה שורה: "**וכאשר דם יהודי יתיז עלי סכין, אז ייטב לנו כפליים!**".

לנאצים עצמם היו המון שירים והמנונים שהיו מאוד קליטים וקצביים ותכני השירים היו מלאים שנאה, אך מכיוון שהשירים היו כאלה להיטים, אנשים שרו אותם מבלי לשים לב לתוכן – אחת משיטותיו הרבות של היטלר לעשות לנאמניו שטיפת מוח.

גידולה של המפלגה היה איטי יחסית, ב-1925 היו 27,000 חברים (כחצי ממס' החברים בנובמבר 1923).

ב-1926 – 35,000 חברים ולאחר שנה 75,000 חברים, ב-1928 ניסו הנאצים לראשונה לרוץ לבחירות לרייכסטאג ונכשלו כי רק 800,000 איש בחרו בו (בהתחשב בעובדה שבגרמניה יש כשבעים מיליון

תושבים...) והמפלגה קיבלה רק 12 מושבים בממשלה (מתוך 492 מושבים). היטלר הנחוש לא התייאש והתעמולה המסיבית כוונה גם לאזורים הכפריים והערים הקטנות. בעקבות המשבר הכלכלי העולמי ב-1929 חלה נקודת מפנה לטובת הנאצים והתעמולה הנאצית הציגה את היטלר כמושיע, משיח: תבחרו בהיטלר והוא יביא לכם לחם ועבודה. היהודים, כמובן, הואשמו במצב. התעמולה הצליחה, ובבחירות ב-1930 6.5 מיליון גרמנים בוחרים בהיטלר והמפלגה מקבלת 107 מושבים ברייכסטאג.

המפלגה הנאצית היא המפלגה השנייה בגודלה בגרמניה, ההיסטוריה ששררה סביב היטלר היתה עצומה: מיליונים היו עומדים וצווחים "הייל היטלר!" (יחי היטלר) ו"זיג הייל!" (יחי הניצחון) מלווים בהנפות ידיים מהחזה כלפי מעלה: היטלר הוא האלוהים, הוא המושיע, הוא הכול! אנשים העריצו אותו עד דמעות, עד מוות.

היטלר אמר פעם לעדת נאמניו: *"זהו הנס של תקופתנו, שמצאתם אותי, שמצאתם אותי בין מיליונים כה רבים, ושמצאתי אתכם, זהו מזלה הטוב של גרמניה!"*, הוא היה אליל, גברים היו מוכנים למות בשבילו, נשים היו מוכנות לתת הכל בכדי לשהות במחיצתו- היסטוריה מוחלטת. בבחירות ב-1932 הצביעו לו קרוב ל-14 מיליון גרמנים והמפלגה הנאצית קיבלה 230 מושבים ונהפכה למפלגה הגדולה ביותר בגרמניה. היטלר הצליח לסחוף את ההמונים. *"מה רב מזלם של השליטים שאנשים אינם חושבים"* אמר פעם, ברמזו על איכותם של תושבי גרמניה, תומכיו.

מי היה מאמין שהאיש המוזר והבודד שאיש לא האמין בו ורחש לו כבוד, הצליח להגיע לכזו דרגה של הערצה ואהבה עד מוות של כל-כך הרבה אנשים. ב-30 לינואר 1933 מונה היטלר לקנצלר החוקי של גרמניה, והפך את השלטון בגרמניה לשלטון דיקטטורי.

גרמניה, מרפובליקה לדיקטטורה

- הנאצים הלכו והתחזקו מאז 1929, בשל ארבעה גורמים עיקריים:
- ÷ המפלגה הלאומית-גרמנית הפכה יותר ויותר רדיקלית, וכך נוצרה מעין אופוזיציה לאומית מקיפה (יחד עם הנאצים) כנגד רפובליקת ויימאר.
 - ÷ בראשית שנות ה-20 היתה אינפלציה נוראית בגרמניה. לקראת סוף העשור, ב-1929, היה משבר כלכלי עולמי, שהשפיע קשות על גרמניה (אבטלה עצומה ועוד). אזרחי המדינה חששו שהוא יגרום לעליית הפלג הקומוניסטי, ומאחר שהנאצים מתנגדים לכך, תמכו בהם.
 - ÷ שטראזמן ראש הממשלה נפטר, והחלו משברים שלטוניים. הפתרון הדמוקרטי לא נראה לעין, ובמקומו כוח הנשיא הוגבר. דבר זה גרם להחלשת הפרלמנט והשלטון על-ידי צווי חירום, שערערו עד תום את אמון הציבור בדמוקרטיה. החלל במערכת השלטונית יצר מקום לרדיקליזם מימין ומשמאל.
 - ÷ הנאצים השתמשו בדרכי טרוה ותעמולה לאורך כל הדרך, לא רק לקראת הבחירות.

הטקטיקה

הנאצים השתלטו על גרמניה באופן של **מהפכה חוקית**, כלומר, ראשית התהליך – בחירתו של היטלר ובחירת מפלגתו – היו חוקיים לחלוטין. זו לא תחבולה תעמולתית; זו אסטרטגיה שהיתה הכרחית למען תפיסת השלטון ועיצובו בהשקפה הנאציונל-סוציאליסטית. משום כך, גם ניסיונות ההתנגדות – החוקיים, הפוליטיים, האידיאולוגיים – לא עלו יפה.

הנאצים היו חייבים לפעול בצורה לגאלית; מהפכות קודמות לא צלחו – לא ב-1918, לא הפוטש של קאפ (1920) ולא פוטש מרתף הבירה (1923) – זאת מפני שבמדינה אוטוריטרית כגרמניה, הסדר והביטחון הם ערכים מקודשים.

ובכן, איך היטלר, שמתנגד לדמוקרטיה, ימצא דרך חוקית, שיש בה אופציה לדיקטטורה? התשובה פשוטה: מוסד הנשיאות. בחוקת ויימאר היו כמה 'חורים', שאפשרו, בעצם, לשנות את החוקה, ובנוסף, לנשיא היתה אופציה, על-פי סעיף 48 לחוקה, להוציא צווי חירום על דעת עצמו, מבלי להתחשב בפרלמנט, למותר להזכיר את הציבור.

היטלר לא היה הראשון שזמם להשתמש בתכסיס זה. למעשה, כבר מ-1930, בקצב הולך וגובר, שליטי גרמניה נעזרו בצווי החירום. היטלר לא ניסה אף להסתיר את כוונותיו. הוא עצמו אמר: **"החוקה קובעת רק את זירת המאבק, לא את היעד. אנו מצטרפים לגופים החוקיים, ובדרך זו נעשה את המפלגה לגורם המכריע. אולם מרגע שיהיו בידינו הסמכויות החוקיות, נעצב את המדינה בדרך הנראית לנו נכונה."**

אותו רגע, הוא כנראה ה-30.01.1933, שבו קיבל היטלר את מפתחות המדינה. מאז ואילך, היטלר שילב בין חוק לבין פשע, כשהקוד המאזן הוא מהפכה לאומית. סיסמה זו מאפשרת להטעות את ה"עמך", להעמיק את הברית עם שאר מפלגות הימין (המפלגה הלאומית והחוגים

התעשייתיים), וכך להשיג את שחפץ. למשל, כשכונן היטלר את ממשלתו, השרים לא היו כולם נאצים; להפך, רק שלושה שרים נאצים, ושמונה (!!) שרים שמרנים, שאף קיבלו משרות נכבדות: סגן קנצלר, שר ההגנה וכד'. אלא מאי? אם חשבו השמרנים שבזכות עדיפותם המספרית ותמיכת הנשיא הינדנבורג יצליחו לרסן ולנטרל את היטלר, טעו הם טעות פטאלית. השמרנים לא השכילו להתאחד כנגד הנאצים, וכך להיטלר לא היתה בעיה לפזר את הרייכסטאג: השמרנים לא הצליחו לעורר התנגדות משמעותית מספיק.

נכון, לקח זמן עד שהמשרות הללו אוישו מחדש על-ידי הנאצים עצמם, אך מסתבר כי משרת הקנצלר, החזקת משרד הפנים (**וילהלם פריק**) והשליטה במשרד החוקה הפרוסי (**גרינג**), מספיקות כדי להפוך את ה"מהפכה החוקית" לכיבוש נאצי מוחלט. שני גורמים נוספים הקלו על הנאצים:

1. שר הצבא, **בלומברג**, היה פוליטיקאי נאיבי, והתפתה לכל עצם שהיטלר זרק אליו.
2. הנשיא **הינדנבורג** שמע מהיטלר רק על השקפותיו השמרניות והנוצריות-לאומיות, ובכך שוכנע לפעול על-פי סעיף 48 – סעיף צווי החירום, שעליהם נסמכה הממשלה הנאצית בשבועותיה הראשונים.

אך לא כל הצעדים היו חוקיים. כך למשל התקנה שאפשרה לגרינג שליטה מלאה על פרוסיה, היתה בניגוד להחלטת בית המשפט ב-1932. ביטול חוקי היסוד, ההגבלות על העיתונות ועל חופש ההתכנסות – אף בהם לא היתה מידה של חוק. אך מאחר שאף לא אחד מן המוסדות האחראיים לחוקיות הממשלה (הנשיא, הצבא, איגודים מקצועיים, בתי המשפט) התנגד או הזהיר על כך, הדרך היתה פתוחה. עד כדי כך פתוחה, שכבר באמצע 1933 "שותפיו" הלאומיים של היטלר הוצאו מן המשחק.

כאמור, היטלר פיזר את הפרלמנט, ובמרץ 1933 נערכו בחירות. אמנם הנאצים לא זכו ברוב מוחלט (51%), אך הם הגבירו את כוחם בפרלמנט (כ-44%). ימים מועטים לאחר הבחירות, הנאצים החלו להפסיק את ההצגה: מעבירים את **חוק ההסמכה**, שהעניק לממשלה בלבד סמכות חקיקה. מפלגות הימין תמכו בחוק, משום שהוא 'קרא' לאחדות לאומית, וכך לא נותר למפלגות השמאל כוח חוקי להתנגד.

למעשה זו תוצאה מתבקשת, בהתחשב באירועי ה-27/02/1933: בתאריך זה נשרף בניין הרייכסטאג. הנאצים טענו שאלו הקומוניסטים, אף על פי שלא היו להם הוכחות לכך. בכל אופן, בגלל השריפה, הוצא **החוק להגנת האומה הגרמנית מפני האלימות הקומוניסטית**, שהעניק לממשלה סמכות עליונה ומוחלטת, ולקח מהאזרח הפשוט כל כוח שהוא להתנגד לשלטון (זהו ביטול חוקי היסוד, והגבלות על החופש).

הנאצים השתמשו בשתי שיטות כדי לכבוש את השלטון:

א. מבחינה מנהלית – האחדה – גלייכשולטונג. גרמניה הורכבה מפדרציות שונות (למשל פרוסיה, בוואריה, שלזיה וכו'), והנאצים החדירו את אנשי המפתח שלהם לשלטון בכל פדרציה, ובכך גרמו לביטול גרמניה כמדינה פדרטיבית. על מנת לעגן זאת בחוק, הנאצים קבעו: "אם אחת המדינות אינה נוקטת את האמצעים הדרושים להחזרת שלום הציבור והסדר, תהיה ממשלת הרייך רשאית ליטול על עצמה באופן זמני את סמכויות הרשות העליונה של המדינה".

ב. מבחינה חברתית – הנאציזם הוחדר לכל תחומי החברה. אופן הממשל, בצורתו היעילה ביותר, היה ערבוב תקנות ממשלתיות עם איומים ולחץ טרוריסטי. מובן שאין לשכוח את כוחה של שטיפת המוח הנאצית.

אם כן, שתי מטרות עיקריות עמדו בפני המפלגה הנאצית:

1. חיסול שרידי מדינת החוק הדמוקרטית.
2. יצירת מדינה טוטליטרית, שבראשה הפיהרר, כאשר המפלגה השלטת קובעת הכל, מהכלכלה ועד לתרבות, בלי כל צורך בבקרה.

המטרה הראשונה הושגה על-ידי "טיהור" המנגנון הממשלתי והמשפטי, פרוק האיגודים המקצועיים, הוצאת כל המפלגות, למעט המפלגה הנאצית, אל מחוץ לחוק, והתהליך הסתיים על-ידי הביסוס החוקי למדינה חד-מפלגתית (14.07.1933).

הקמת המדינה הטוטליטרית הסתמכה על ברית עם הצבא, נטילת פיקוח על המשטרה והעלאת מעורבות וסמכות ה-SS. הוקמו ארגונים בתחום הכלכלי – "חזית העבודה הגרמנית", והתרבותי – "לשכת התרבות של הרייך", שהמשיכו את ההאחדה אל מעבר לתחום המנהלי. על מנת לחפות על הסממנים הדיקטטוריים של המשטר, משאל העם הראשון נערך ב-12/11/33, והוא היה הראשון בסדרה של חמישה משאלים.

חברה ומדינה של מפלגה אחת

ממרץ 1933 דרכו של היטלר לשליטה מוחלטת היתה פתוחה כמעט לגמרי; רק כמה מפלגות לא-נאציות, מוסדות חברתיים, תרבותיים וכלכליים מנעו ממנו שלטון טוטליטרי. ארגונים אלה חייבים לפרק, או "לשלב" במערך הארגונים הנאצי. זאת בעיקר לגבי האיגודים המקצועיים. עד 1933 הנאצים לא הצליחו להתערות בהם, למרות היותם "מפלגת פועלים סוציאליסטית". ההישג היחיד שהיה לנאצים בקרב ציבור הפועלים, הוא שילוב רבים מהם בשורות ה-SA, בשל הבטחתם לשכר ולתעסוקה.

סיבה נוספת לכך שציבור הפועלים לא נטה להיסחף אחרי היטלר ומפלגתו, היתה העובדה שהיטלר דאג לסלק את מקימי המפלגה המקוריים, האחים שטרסר. דבר זה העיד שמניעיו אינם סוציאליים, אלא פוליטיים. ברם, ככל שחלף הזמן, גברה האבטלה, והנאצים העצימו את כוחם אף בקרב הפועלים; הארגון "חזית העבודה הגרמנית" (DAF), גרורה של המפלגה, סיפח אליו עוד ועוד פועלים, עובדים ומעסיקים, והגיע להיקף של מעל 25 מיליון חברים, כמחצית אוכלוסיית גרמניה. ההסדר הזה לא נועד רק כדי לסחוף אנשים נוספים אל המפלגה, ולהקל על כינונו של המשטר הטוטליטרי, משום שהכוח הגלום במסה העצומה של האנשים, ניתן לנצלו לחלום נוסף של היטלר: **חימוש מחדש**. על החברה והכלכלה להתגייס לשם כך.

גם הכלכלה, כמו החברה, עברה תהליך של "גלייכשטונג". ארגוני התעשייה והמעסיקים השתנו: בארגונים רבים ה"ראש" הוחלף לחבר מפלגה, נערכה ראורגניזציה שהסתיימה בהאחדה. במאי 1933 יישמו את **עקרון הפיהרר**, וכמה שבועות מאוחר יותר התמזגו האיגודים ל"קורפורציות התעשייה של הרייך".

וכך, בתוך שבועות מספר, התמוטטה המערכת המפלגתית. ההאחדה הוגשמה, וב-14/07/1933 הוכרזה המפלגה הנאצית כמפלגה החוקית היחידה. גרמניה היא מדינה חד-מפלגתית, על-פי **החוק נגד הקמתן של מפלגות**, שסותר את חוק ההסמכה: הפרלמנט לא מאזן. הצעדים שהובילו לכך כוונו בעיקר נגד הקפ"ד, המפלגה הקומוניסטית: מהאישום לשרפת הרייכסטאג, אל ההגבלות על הוצאת עיתונים, דרך מאסר בכירי המפלגה, החרמת הרכוש המפלגתי, עד לשלילתה הלגלית.

המפלגה הסוציאל-דמוקרטית, הספ"ד, לא החזיקה מעמד הרבה אחרי התפרקות הקומוניסטים. לא היתה לה שום אופציה לגיטימית לפעול כנגד הנאצים, וחיסול האיגודים המקצועיים גרר אחריו סכסוכים פנימיים בסיעה. ב-22.06.1933 נאסרה התנועה, משום שהיא "עוינת לעם ולמדינה". שקיעתן של מפלגות אלה היוותה ציון דרך לסוף הליברליזם הגרמני. המפלגות האחרות התפרקו תוך זמן קצר.

למדיניות זו, של חיסול הסיעות, הנאצים קראו **מסגור**.

בארבעה-עשר ביולי, מלבד החוק לבלבדיות הנאצים, הוצאו כמה תקנות נוספות: **החרמת רכוש עוין לעם ולמדינה**, מה שנתן לממשל לגיטימציה לקחת מה שהוא רוצה, **חוק לעיצוב מחדש של האיכרות הגרמנית**, שקבע את מדיניות ההתיישבות – רק "ארים" יכולים, **החוק למניעת צאצאים פגומים, פסילה של ההתאזרחות ושל ההכרה באזרחות הגרמנית**, שאין צורך לציין מה רבה ורעה השפעתם על היהודים.

יום ה-14.07.1933 היה יום אקוטי בגרמניה. הוא ממחיש עד כמה ה"מהפכה החוקית" פעלה באמצעים בלתי לגליים. "החוק נגד הקמתן של מפלגות" נגד סעיף מגביל בחוק ההסמכה, שאומר שהרייכסטאג צריך להישאר רייכסטאג, כלומר פרלמנט מאוזן. בדיחה מרירה בגרמניה של אז קבעה כי "הרייכסטאג הוא מועדון הזמר היקר ביותר של הרייך, שכל תפקידו היה מעתה להריע באירועים חגיגיים, להאזין לנאומיו של הפיהרר, ולהאריך את תקופתו של חוק ההסמכה" (ק. ד. בראכר).

לא קשה להבחין, שעל אף התקנות והחוקים הרבים שהוציא היטלר, למפלגתו לא היתה סמכות שלטונית חוקית מבחינה משפטית.

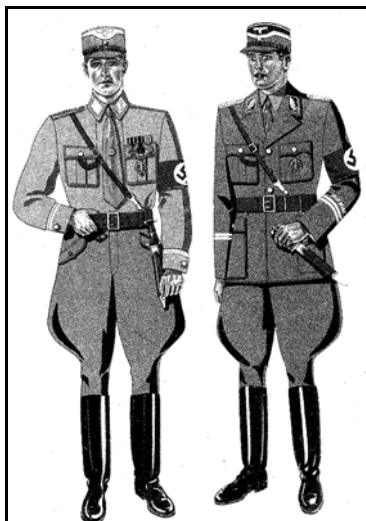
Ein Volk ein Reich ein Führer!

והנה, הפרה נוספת: בינואר 1934, הרייכסטאג החליט לפזר את הרייכסטרט, שבו ישבו נציגי הפדרציות שהרכיבו את גרמניה. הצידוק לכך היה רפורמה – שלא הוגשמה מעולם. זהו צפצוף בפה מלא על הערובות להמשך קיום מוסד זה. הפרלמנט לא הסתפק בכך: הוא אף נתן הרשאה לממשלה לקבוע חוקה חדשה, כל אימת שיתחשק לה, מבלי להתחשב בדעותיו של מאן-דהוא.

בחודשי יוני-אוגוסט של 1934, הרחיק הפרלמנט לכת עוד יותר: משרת הנשיא ומשרת הקנצלר אוחדו, ובכך בוטלו, למעשה, ההגבלות על חוק ההסמכה.

גרמניה היא מדינה של אידיאולוגיה אחת, מפלגה אחת, פיהרר אחד.

ארגון ה-SA

מדי שירות ס"א (מימין: מדי ייצוג)

ארגון ה-SA (פלוגות הסער) היה ארגון בתוך המפלגה הנאצית והוקם על-ידי היטלר, הם כונו "החולצות החומות" כיוון שלבשו מדים חומים שעוצבו במיוחד בשבילים.

המטרה שלשמה הוקם הארגון היא בכדי שישלטו בחברי המפלגה וירתיעו את המתנגדים. הם היו אמורים להגן על אסיפות המפלגה בפני מטרידים ובשליבים מאוחרים יותר, בשלבי מערכת הבחירות, אף פוצצו אסיפות של מפלגות אחרות.

הארגון עצמו הוקם ב-1920. מנהיגו הראשון היה **הרמן גרינג** (לימים מפקד הלופטוואפה – חיל האוויר הגרמני). תחילה הורכב הארגון מבני מעמד הפועלים והבורגנות הנמוכה. הם היו פושעים, פרימיטיבים וברברים – חיילים משוחררים אלימים ביותר שהסתובבו ברחובות וניהלו קרבות רחוב רבים (בעיקר נגד הקומוניסטים ובהמשך גם כנגד היהודים).

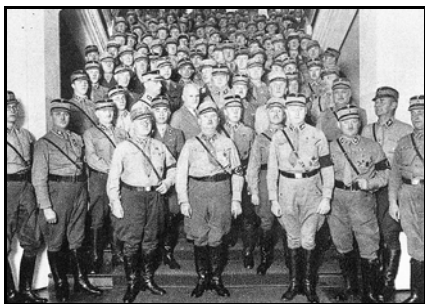
בעקבות הקמת ה-SA צמח מספר חברי המפלגה הנאצית ל-3,000.

חיילי ה-SA לקחו חלק בפוטש במרתף הבירה. כידוע, ניסיון המהפכה נכשל וכל חברי ה-SA פוזרו, ועצם ההשתייכות לארגון זה או כל ארגון נאצי אחר נחשב לעבירה על החוק. ב-1924 חזר ה-SA להיות חוקי. בזמן שהיטלר נאסר וישב בכלא תפס את הפיקוד העליון, סרן **ארנסט ראהם**, אחד מחברי המפלגה.

חיילי ה-SA היו צריכים להישבע אמונים להיטלר ומפקד ה-SA ארנסט ראהם סבל מזה. הוא רצה להפוך את ארגון ה-SA לצבא מאורגן עם סדר ומשמעת אבל גם עם עצמאות מסוימת, וניסה להשתחרר מכבלי המפלגה ולהעניק לארגון צביון חופשי יותר, שכן ה-SA אופייני באנטישמיות קיצונית, בפעילויות טרור וצבא לא חוקיות ואלימות בלתי מתפשרת. היטלר סירב למהפכה שניסה לבצע ראהם, וראהם עזב את גרמניה. במקומו קם מנהיג אחר, סרן **פרנץ פליקס פפפר פון זאלומון**, הוא פרש ב-1930 בעקבות מרד פנימי בתוך הארגון, וארנסט ראהם חזר לתפקידו הקודם.

בשנים 1930-1932 היתה מצוקה כלכלית גדולה בגרמניה והאינפלציה היתה גבוהה מתמיד, ומצב זה הגדיל במידה ניכרת את מס' חברי ה-SA. אנשים שהיו מובטלים התגייסו ל-SA. בזמן עליית היטלר לשלטון, קיבלו חברי הארגון עמדות מפתח בממשלה החדשה. רובם גויסו למשטרת העזר, אותם הציבו במחנות ריכוז ותפקידם היה לאיים ולענות אסירים פוליטיים שהיו כלואים שם.

לקראת 1934 הראו ראשי הארגון סימני התנגדות לדרכו של היטלר ורצו לבצע מהפכה, היטלר התנגד וב-30 ליוני ארע "ליל הסכינים הארוכות" שבו נרצח ארנסט ראהם ומנהיגים

ראש הפיקוד העליון של הס"א ארנסט רם

נוספים ב-SA, בעקבות אירוע זה נחלש ארגון ה-SA, ומניותיו של ארגון נוסף, ה-SS (ארגון שצמח מתוך ה-SA) עלו. ארגון ה-SA הלך ודעך עד שנעלם סופית.

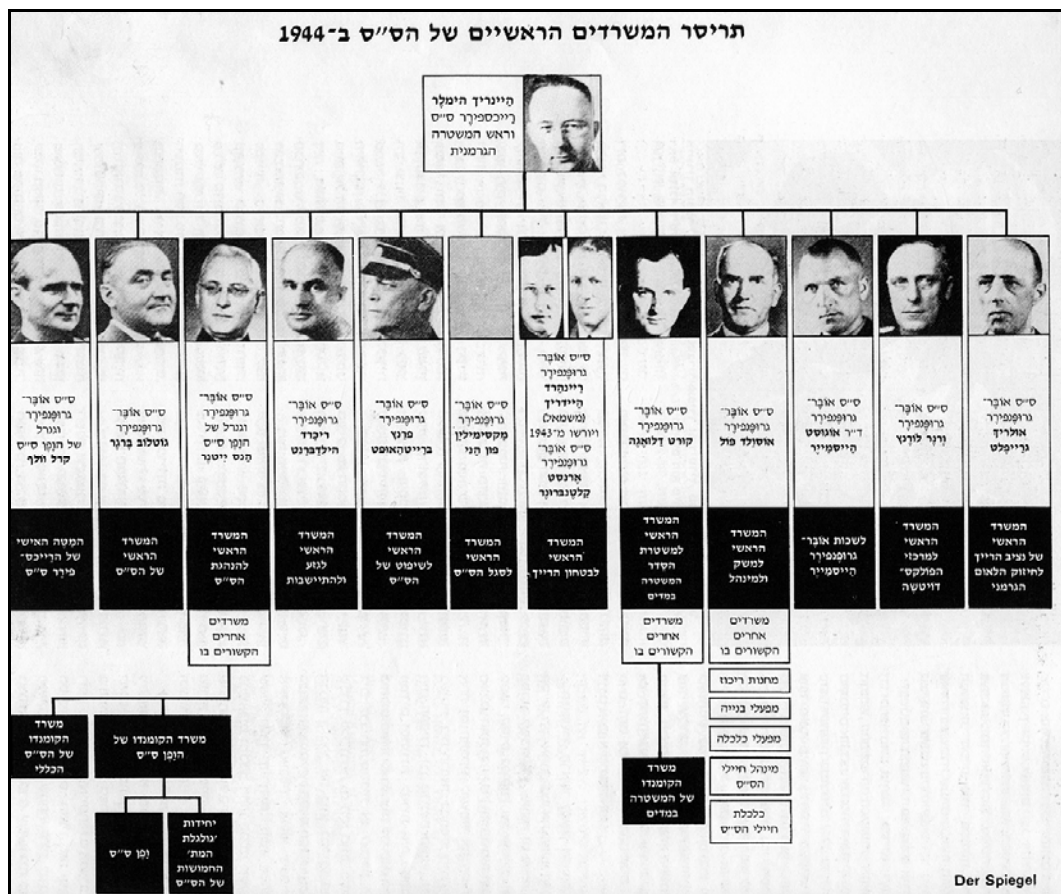
צמרת ה-SS

ארגון ה-SS

יחידת ה-SS (המשמר האישי של היטלר) היתה יחידת העילית ברייך, ואליה התקבלו אנשים אינטליגנטים, איכותיים ומשכילים וכמובן אנשים שטהרת הגזע שלהם מוכחת.

כמו של-SA היו חולצות חומות ל-SS היו מדים שחורים וכובע שחור שעליו התנוססה גולגולת (אחד מסמלי המפלגה). ארגון ה-SS צמח מתוך ארגון ה-SA, אך ה-SS היו כפופים אך ורק להיטלר.

מפקדו הראשון של הארגון היה **יוליוס שרק** (נהגו האישי של היטלר), ואחריו הגיע **יוזף בכטולד** (חבר ותיק של היטלר) שנשבע אמונים להיטלר ול-SS. זה היה בנובמבר 1925, ובארגון היו 200 איש. ב-1926 השתלט ארגון ה-SA על ה-SS בחזרה.

ב-6 בינואר 1929 מונה אחד מחברי המפלגה, **היינריך הימלר**, לתפקיד מפקד ה-SS, ומאז פרח הארגון. הוא הפך עצמאי, והתפתח לגרעין האיכותי ביותר של הצבא. גם מבחינת חברי הארגון הוא התעצם. בנוסף הוקם גם ה-SD (שירות הביטחון של ה-SS – בראשותו של **ריינהארד היידריך**), ויוסד אף המשרד האחראי ל"טוהר הגזע" של חברי ה-SS. רוב קציני ה-SS היו אקדמאים – רופאים ועורכי דין.

הנאמנות להיטלר היתה מעל הכל, וכל חייל שרצה להצטרף ל-SS היה צריך להישבע אמונים להיטלר עצמו.

קציני ה-SS נאלצו להוכיח "אריות" מושלמת, הם היו צריכים להציג תעודות שהם טהורים עוד משנת 1700, ובכדי להתקבל לארגון היה צריך להיות בעל חזות ארית: בלונדינים, תכולי עיניים, גבוהים וחסונים (זהו אבסורד; להימלר ולקצינים נוספים בארגון היתה דווקא חזות "יהודית" יותר מאשר חזות ארית). בנוסף למדים ולכובע קיבלו קציני ה-SS, טבעת כבוד שעליה חרוטה גולגולת. כמו כן קיבלו הקצינים פגיון שעליו היה חרוט המשפט "נאמנות היא כבוד".

הימלר שאף להקים מחנות ריכוז שהיו שייכים אך ורק ל-SS. מחנה ראשון שהוקם מסוג זה היה מחנה הריכוז דכאו שהוקם בשנת 1933, וב-1934 השתלט ה-SS על רשת מחנות הריכוז ברחבי גרמניה.

ה-SA וה-SS התחרו ביניהם על המעמד הבכיר ביותר ברייך. לאחר "ליל הסכינים הארוכות" שבוצע תחת פיקודו של הימלר עצמו, ובו חוסל למעשה ארגון ה-SA, "ניצח" ה-SS והפך לארגון המרכזי ברייך.

לאחר עלייתו של היטלר לשלטון, היו חיילים ב-SS שהיו שומרי הראש האישיים של היטלר, והיו כאלה שהוצבו במשמרות ליד טירתו של היטלר בברכטסגאדן. טירתו של היטלר היתה המקום המאובטח ביותר בגרמניה, והחיילים שהוצבו שם נשאו תעודות מיוחדות.

רוב חיילי ה-SS שובצו ביחידות מובחרות של ה-SS: ה"וואפן SS" למשל שהיו הגרעין הקשה של ה-SS, החיילים היו אחראים בין היתר למחנות הריכוז שבהם דיכאו והתעללו באסירים, היו אחראים למבצעים כמו ה"לבנסבורן" (חוות ההרבעה) והאותונזיה (המתות החסד).

כשפרצה מלחמת העולם השנייה, גברה פעילות ה-SS והם היו המתכננים והמבצעים העיקריים של הפתרון הסופי לבעיה היהודית. הם פעלו בגטאות, במחנות הריכוז וההשמדה והיו גם חיילים ששובצו ביחידות האיינגזרופן (עוצבות המבצע – חיילים גרמנים שרצחו את יהודי רוסיה), והם היו האחראים להשמדת ששת מיליוני יהודי אירופה. עד לרגע האחרון במלחמה היו ה-SS עמוד השדרה של הרייך.

מאות אלפי גרמנים הואשמו לאחר המלחמה בפשעים כנגד האנושות: שוטרי גסטאפו (המשטרה החשאית), משתפי פעולה רבים שהתנדבו לרצוח יהודים, חברות פרטיות גרמניות שסיפקו ציוד למחנות ההשמדה ואנשים שניצלו את עבדי ה-SS לצרכם האישי, יחידות הוורמאכט (הצבא הרגיל), אבל מעל כולם היו אלה מאות אלפי מאזרחי גרמניה שהצטרפו ל-SS. כמעט איש מתושבי גרמניה במלחמת העולם השנייה לא יצא מהמלחמה עם מצפון נקי, כמעט כולם היו אשמים. חיילי ה-SS היו הנוראים ביותר, הם-הם עמודי התווך של השמדת היהודים.

ליל הסכינים הארוכות

היטלר וה-SA

ארנסט ראהם

ככל שהתחזקה המפלגה הנאצית, כאמור לעיל, התחזקו גם פלוגות הסער – ה-SA. אך אופיו של ה-SA, כארגון ענק, שנשמך על שיטות טרוריסטיות, החל לאיים על "ארגון הבן" – ה-SS, ובעיקר על הצבא הגרמני. מאחר שהארגון היה מפגין ברחובות, הוא סייע רבות לזינוקו של היטלר אל משרת הקנצלר. מרגע שהשלטון היה בידי היטלר, הוא דגל בשיטה של מהפכה חוקית לכאורה, על-ידי חוקים, תקנות ועוד. **ארנסט ראהם**, ראש הארגון וידיד קרוב של היטלר, לא הסכים לכך. הוא טען שהאופי המהפכני של המפלגה צריך להימשך.

כשהבין ראהם את כוונותיו של היטלר, אמר: "אדולף הוא חזיר. הוא יותר עלינו. הוא רק מתיידד עם הריאקציונרים. חבריו הוותיקים כבר אינם טובים בשבילו... אדולף יודע בדיוק מה אני רוצה... לא מהדורה שנייה של הצבא הקיסרי הישן... משהו חדש חייב לצמוח מתוכנו... משמעת חדשה, עיקרון ארגוני חדש. הגנרלים אינם אלא שותפים שניים. הם לא מעלים רעיון חדש."

ההיררכיה שצריכה להיות, לטענתו של ראהם, בין ארגוני הביטחון המדיניים היא כזאת: "בגרמניה החדשה יעמדו הגדודים של החולצות החומות (SA) הממושמעים למהפכה הגרמנית לצדם של הכוחות המזוינים, אך לא יהיו חלק מהם. לרייכסווהר יש תפקיד חשוב ביותר: להגן על גבולות הרייך, עד כמה שיחידותיהם הקטנות מאפשרות. למשטרה יש תפקיד: לעצור את מפרי החוק. לצדם נמצאים ה-SA וה-SS ככוח השלישי במדינה החדשה לביצוע תפקידים מיוחדים. הם נושאי הדגל של המהפכה הגרמנית."

הצבא לא אהב את ה"צבא העממי" של ראהם, וגם ראשי ה-SS, הימלר וגרינג, לא אהדו את ראהם במיוחד. אך אין הם (הרייכסווהר וה-SS) יכולים להכריע את ה-SA בעצמם: הם נחותים מספרית. אם רוצים לגבור על פלוגות הסער, צריך את התמיכה של היטלר.

כידוע, מה שעניין את היטלר היה רק כוח, והוא אפילו הסכים להקריב את חבריו למען הגברת עצמתו. כך הצבא, שהתרפס בפני היטלר, יחד עם עלילות שהפיצו הימלר וגרינג על ראהם, שהוא מנסה לכוון מהפכה ולהפיל את היטלר מראשות המפלגה, הצליחו לגבור על הידידות רבת-השנים בין ראש המפלגה לבין ראש פלוגות הסער: היטלר שמע על כך, ולא התכוון לוותר לאיש.

"ליל הסכינים הארוכות", ליל ה-30 ביוני 1934, היה לילה של חיסול חשבונות אצל היטלר: ראהם ומנהיגי ה-SA נוספים הוצאו מבתיהם ונלקחו לכלא. באותו יום נרצחו שישה בכירים, ללא אזהרה או משפט. רשמית, עד 02.07.1934 שבעים ושבעה נרצחו. האומדנים הלא-פורמליים גדולים בהרבה: כ-150-200 נהרגו. על מנת להצדיק את מסע הכליאה והרצח, ניסו שליחיו של היטלר לטעון כי ההאשמה בבגידה אינה הסיבה היחידה למאסר או למוות. הם אמרו שהנטיות ההומוסקסואליות של רבים מהמנהיגים מצדיקות זאת (הומוסקסואליות היתה אסורה ברייך

השלישי, אך מעשית רבים מאנשי ומבכירי המפלגה היו הומוסקסואלים מוצהרים, ולאיש לא היה אכפת. גם לא מעטים מהרוצחים היו הומוסקסואלים בעצמם).

ארנסט ראהם נלקח למאסר, ועל הקורות אותו שם, מספר מפקד הכלא:

"אף אחד לא הורשה להיכנס באותו לילה לבית-הסוהר. למחרת בבוקר (01.07.1934) הופיעו שני אנשי SS ליד דלפק הקבלה וביקשו להיכנס לתאו של ראהם. צינק, שעמד בפתח, סרב בעטיין של ההוראות החמורות. כאשר השניים ניסו להיכנס בכוח, הזעיק צינק את מפקד הכלא ואת המשטרה הירוקה (משטרת המדינה) שמייד תפסו את הפרוודורים ומנעו כל כניסה. המפקד טען, כי לאנשי ה-SS אין סמכות מתאימה להיכנס. עברו שעות של טלפונים לבדוק את ניירותיהם. אפילו לשכת הקנצלר הוזעקה. לבסוף התברר, כי היטלר נתן אישור: שני הרוצחים נלקחו לחדרו של ראהם, שם הם מסרו לראהם אקדח. ראהם ביקש לדבר עם היטלר, אך הם הורו לו להתאבד בירייה. אם יסרב, יחזרו בעוד כעשר דקות ויירו בו... כאשר הגיע הזמן, שני אנשי ה-SS נכנסו לחדרו ומצאו את ראהם עומד חשוף חזה. מייד ירה בו אחד מהם בגרון וראהם התמוטט על הרצפה. עדיין היה חי והם ירו בו שוב ברקתו..."

היטלר ניצל את ההזדמנות להרוג עוד כמה יריבים, שאינם בהכרח קשורים SA – שני גנרלים צבאיים (הרייכסוהר אפילו לא צייץ), וגם שטרסר, ממקימי המפלגה, הוצא להורג. "מרחץ הדמים" של יוני 1934 עבר בקלות, עבר כל-כך 'חלק', שאין ספק שלא היתה כל התארגנות שהיא בא SA כנגד היטלר.

תגובת הרייכסטאג אחרי ליל הסכינים הארוכות

פנייתו של היטלר לעם, בבואו לתרץ את "ליל הסכינים הארוכות", הסתמכה על טענה זו: הפיהרר הוא המנהיג המוחלט, לכן יכול הוא בעצמו לדון את הנאשמים בבגידה ובהריסת המולדת. עונשם של אלה נגזר למוות.

השלטון המונוקרטי התחזק עוד יותר בברית עם הצבא, שכל-כך שמח על חיסול מתנגדיו, עד ששינה את נוסח שבועת האמונים של החיילים, ומעתה (לאחר מותו של הינדנבורג ב-2.8.1934) ואילך, נשבעו החיילים אישית להיטלר.

השלכות המהפכה הצבאית-פנימית

הנהגת המדינה הוציאה ב-03.07.1934 חוק המכריז על מעשי הרצח כאקט להגנת המדינה, לכן הוא קביל ולגיטימי. דבר זה מערער את מערכת המשפט, ומפקיר אותה למאוויו של היטלר, "השופט העליון".

בנוסף, יוזמי הרצח ומחממי האווירה קודמו: הימלר החל לקדם את ה-SS, שירש את מעמד ה-SA, וניצל את הרצח כדי לפתח מדיניות השמדה שיטתית מפה והלאה. מנהיגי שירות הביטחון (ה-SD), שנטלו אף הם חלק ברצח, הועלו בדרגה וקיבלו אותות הצטיינות.

האנדרלמוסיה נתמשכה והלכה: אנשי רוח לא היססו לפאר את היטלר. **קרל שמיט**, עיתונאי, פרסם באוגוסט מאמר שכותרתו "הפיהרר מגן על החוק". כך השכיל הלך הרוח הנאצי להתערות בחברה, ונוצר מצב שבו "מושג הצדק היה למילה נרדפת לאלומות" (כמאמרו של ק. ד. ארדמן).

פעולת הלגליזציה תמה בפקודה לשרוף את כל המסמכים הקשורים לטבח, דבר שנעשה לא פעם במשטר הנאצי – טשטוש עקבות.

הינדנבורג, בעודו על ערש דווי, שלח מברקי ברכה להיטלר ולגרינג על פעולתם ברציחות. דבר זה, למעשה, הבהיר שהיטלר הוא הסמכות העליונה.

חשיבות שבועת האמונים

הנשיא הינדנבורג נפטר ב-02.08.1934, וכבר באותו יום חיילי הוורמאכט (הצבא) נשבעו אמונים לא לגרמניה, אלא להיטלר אישית. דבר זה לא היה חוקי משתי סיבות: ראשית כל, החוק שציווה על כך, חוקק רק ב-20.08, ושנית, כל החיילים צוו להישבע – לא רק החדשים. וזה מחייב שינוי בחוקה, שינוי שלא בוצע.

מבחינת אנשי הצבא הבכירים, סביר להניח שלא כולם נהו אחר היטלר, אך מאחר שהדגיש שברצונו לחמש ולהגדיל את הצבא, מאחר שפרק את ה-SA בליל הסכינים הארוכות, ומאחר שחזר והבטיח שהצבא והמפלגה יהיו עמודי התווך של גרמניה החדשה, ראשי הצבא ברכו על השינוי והקפידו לתמוך בהיטלר.

אופי השבועה

היא התייחסה אך ורק להיטלר, מבלי להזכיר את חוקת גרמניה, מוסדותיה החוקיים, או את מפקדי הצבא. סממני השבועה היו דתיים ודימו את היטלר, למעשה, למעין אליל. היטלר הגיב על כך באגרת תודה ששלח לבלומברג (מראשי הצבא), והדגיש את היחסים ההדדיים שבין היטלר לבין הוורמאכט, והתחייב להגן על הצבא ועל בלעדיותו כמגן גרמניה. למותר לציין, אלה הבטחות שהיטלר לא טרח לקיים. הוא העדיף לקדם את ה-SS על פני הצבא, והפר את הבטחתו שלצבא יהיה מונופול.

אמנם, סיפוח אוסטריה גרם לחיזוק הצבא (הונהג חוק גיוס חובה), וזה עצר את הספקות. ובכלל, מפרוץ המלחמה ב-01.09.1939 הצבא לא ערער או הרהר אחר היטלר, ורק קומץ קצינים ניסו להתמרד (מ-1938 לערך).

הנוער ההיטלראי

ההיטלריוגנד (הנוער של היטלר) הוקם ב-1922 במטרה לפנות אל דור העתיד של גרמניה. כשם שכבש היטלר אלפי גרמנים מבוגרים, שאף גם לדאוג לדור הצעיר. זו היתה מחשבה נכונה, שכן נערים שהצטרפו בשנות העשרים להיטלריוגנד יכלו כבר להצביע בבחירות של 1933 להיטלר.

הנוער ההיטלראי היה תנועת נוער לכל דבר, הוא יועד לבנים בלבד בגילאים 10-18, כאשר בגיל 19 התגייסו הנערים לצבא.

בתנועה היו פעילויות רבות שבהן הטיפו לנערים לערכים כמו אהבת גרמניה והרצון למות למענה, תורת הגזע, הערצת הפיהרר וציות לו עד מוות, הסגידה לדגל וכמובן – שנאת היהודים.

בשנת 1928 הוקמה תנועה לבנות, שמה היה "ברית הנערות הגרמניות". את הבנות, לעומת הבנים, חינו לערכים כמו נאמנות למולדת, ציות לפיהרר ואימהיות. נאמר להן שתפקידן העיקרי הוא ללדת ילדים ארים טהורים, ולחנך אותם על-פי האידיאולוגיה הנאצית בכדי שכשיגדלו, יהיו לחיילים, ישרתו את הפיהרר ואף ימותו, למען המולדת.

ב-1931 מונה **בלדור פון שיראך**, אחד מחברי המפלגה, למפקד ההיטלריוגנד, ונשאר בתפקיד זה עד סיום המלחמה.

תעודת חבר בהיטלריוגנד

כבדי להצטרף להיטלריוגנד היה צורך להציג שתי תעודות – התעודה הראשונה מוכיחה על טהרת הגזע של הנער, והשנייה מוכיחה שאין לנער המבקש להצטרף לתנועה שום בעיה גנטית ו/או מחלה תורשתית. הכניסה ליהודים ונכים אסורה!

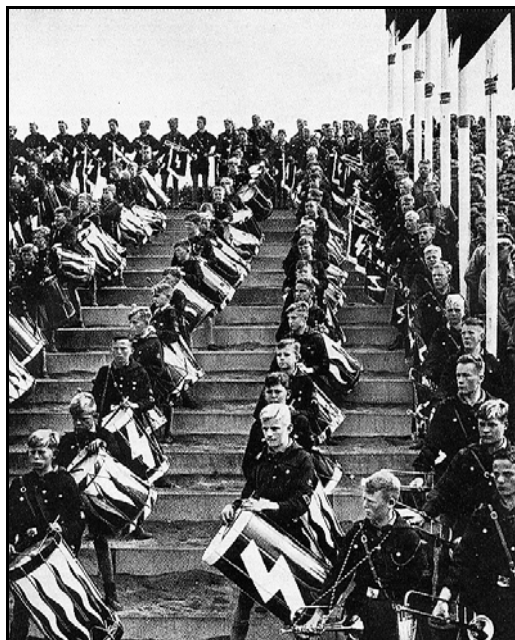
בתנועה לימדו את החניכים באופן מסיבי, שהעם הגרמני, הוא הגזע הכי טוב והכי מיוחד בעולם, ואילו היהודים, בדיוק ההפך המושלם, יש להשמידם.

המפקדים בהיטלריוגנד עשו שטיפת מוח עצומה לחניכים, והחניכים אכן הושפעו. הגידול בחברי התנועה היה גבוה ביותר מכיוון שגיל הנעורים זהו גיל סוחף, שבו נוטים להאמין לכל דבר ששומעים, במיוחד אם מסופר להם כמה טובים הם, מרחיבים להם את האגו.

ב-1935 כבר היו 60% מאוכלוסיית הנערים בגרמניה חברים בתנועה. ב-1936 נחקק חוק שאומר שכל הנוער הגרמני חייב להצטרף לתנועה, התוצאה – 99% מהנוער בגרמניה הצטרף לתנועה, האחוז הנותר הם הנכים, שכאמור לא יכלו להצטרף לתנועה.

היה זה דור שלם שגדל בדעה ברורה שאין לו הורים. האם היא גרמניה, האב הוא היטלר. והיטלר היה לא רק אבא, הוא היה גם מנהיג. לפני ואחרי הארוחה נהגו לברך ברכת המזון. לא היתה זו ברכה רגילה שבה מודים לאלוהים על המזון והשפע, אלא הודו בה להיטלר, על כך שהוא הוציא את גרמניה ממצבה הקשה:

"פיהרר פיהרר שלי, שהענק לי על ידי האלוהים, הגן ושומר עלי כל עוד אני חי. אתה הצלת את גרמניה ממעמקי האסון, אני מודה לך היום על פתי היומית. היה עימי לאורך ימים, אל נא תעזבני פיהרר, פיהרר שלי, אמונתי ואורי." היטלר הוא גם אלוהים.

היטלריוגנד בכנס המפלגה הנאצית בנירנברג (1934)

מצב זה הביא לכך שהנערים הגרמנים התעלמו לחלוטין מהוריהם ודעותיהם, הם הלכו אחרי הפיהרר בעיניים עצומות, משום שהבטיח להם עתיד טוב יותר בגרמניה. הנערים העדיפו לבגוד בהוריהם ואף להלשין עליהם (במידה שדיברו כנגד היטלר או גרמניה או המפלגה).

חברי ההיטלריוגנד קיבלו מדים מיוחדים דמויי מדי צבא, היה להם המנון קליט מאוד, שחלק גדול ממנו מוקדש לסגידה לדגל: "דגלנו מתנופף לעינינו, דגלנו הוא העת החדשה, דגלנו הוא יותר מהנצח, דגלנו הוא יותר מהמוות" (בגרמנית זה נשמע טוב יותר), הם נסחפו בהמוניהם והסתובבו גאים ברחובות. מי שסבל רבות מהמצב הזה היו היהודים, שכן בפעילויות בתנועה חונכו הנערים לשנאת הגזע היהודי, ונערי ההיטלריוגנד לקחו חלק נכבד בפעילויות כנגד היהודים (פוגרום ליל הבדולח, למשל).

רבים מהנערים טענו לאחר המלחמה שנעשתה להם שטיפת מוח ושמפקדיהם דאגו לטשטש את המודעות שלהם למעשיהם, שכן על ילדים קל מאוד להשפיע. מיטיב לתאר זאת אלפונס הק, חבר לשעבר בהיטלריוגנד: "...ניסיון הנוער ההיטלראי בגרמניה הנאצית, מהווה מקרה כבד ביותר של התעללות בילדים. מיליוני ילדים, חפים מפשע, הפכו בעזרת היטלר ומשטרו, למפלצות. האם יכולים דברים אלה לקרות כיום? מובן שכן. ילדים הם כלי ריק, ניתן למלאם בטוב, ניתן למלאם ברע, ניתן לצקת בהם שנאה וניתן לצקת בהם חמלה. סיפורו של הנוער ההיטלראי עלול לשוב ולהתרחש משום שחרף אושוויץ, העולם לא נהיה טוב יותר..."

רודולף הס, האישי מספר 2

רודולף הס

רודולף הס נולד בשנת 1894 באלכסנדריה שבמצרים. בילדותו נשלט בידי אביו, שניסה לקבוע לו את מהלך חייו והכריח אותו ללמוד עסקים, כדי שיוכל לקבל את החברה שלו בעתיד. רודולף הצעיר רצה בכלל ללמוד באוניברסיטה, אך אביו סירב. במלחמת העולם הראשונה היה קצין בחיל רגלים הגרמני ולאחר מכן היה טייס.

הס היה אדם חסר אישיות: הוא אהב לקבל פקודות, היה חסר עצמאות לחלוטין והיה חייב לפתח תלות במישהו. לאורך כל חייו חיפש דמות אב, מכיוון ששנא את אביו. לכן כשפגש בהיטלר הבין שמצא את שחיפש כל השנים והכיר בו כאב. המלחמה עצמה שיחררה אותו מהעסק של אביו השנוא, וגם מהנוכחות המעיקה של אביו.

לאחר המלחמה הסתובב הס מדוכא ושפוף בשל מפלתה של גרמניה, כמו רבים, עד שפגש את אדולף היטלר ב-1920. לאחר פגישתו הראשונה עם היטלר חזר הס "כאישי חדש, מלא חיוניות, זורח, לא עוד קודר ונואש, משהו חדש לגמרי, משהו מעורר ודאי קרה לו" (מתוך "שבוי השלום" מאת א. הס) מתארת אישית. היטלר כבש את הס בדיבוריו ונאומיו, והלה הזדרז להצטרף למפלגה הנאצית והיה מראשוני תומכיה.

הס נצמד להיטלר והעריץ אותו: "היטלר הוא פשוט ההגיון הטהור בהתגלמותו", אמר פעם באחד מכנסיו המפלגה.

להס לא שום כישורים כלשהם, לא היתה לו שום מיומנות או אכזריות או תבונה יוצאת דופן. סתם אדם פשוט. בנוסף היה הס מאוד מופנם, ביישן וצנוע, מלא באמונה חזקה ונאמנות עד אין קץ ל"גורו" החדש שלו. בזכות האמונה שלו הפך הס מסטודנט שקט ומדוכא לסגן הפיהרר.

הס השתתף בפוטש במרתף הבירה ונאסר ביחד עם היטלר בטירת לנדסברג. בשבתם המשותפת בכלא הכתיב לו היטלר את ספרו הידוע לשמצה "מיין קאמפף". לאחר שהשתחררו ביחד מהכלא, חזר היטלר למפלגה והפך למנהיגה הבלתי מעורער, הס כרגיל אחריו, והפך לעוזרו ולמזכירו האישי.

אם נסכם את פעילותיו של הס למען בניית הנאציזם והמפלגה, נגיע למסקנה שהוא לא עשה כמעט כלום, למעט פעולת תיווך בין היטלר לבין מורהו לשעבר של הס – **קרל האוזהופר**. תוצאות המפגש היו חשובות ביותר שכן האוזהופר עזר להיטלר לגבש את דעותיו ורעיונותיו לגבי עתיד גרמניה.

עד 1932 לא היה לו שום תפקיד מוגדר במפלגה, ולאחר עלייתו של היטלר לשלטון, זכר את נאמנותו של הס לאורך כל הדרך ומינה אותו לסגן מנהיג המפלגה. לא היה לו תפקיד ממשי במפלגה אלא תפקידים חסרי חשיבות לחלוטין, הוא היה מעין שר ללא תיק.

ב-10 במאי 1941 טס הס לבריטניה בעיצומה של המלחמה עם הצעה אישית לשלום. מטרת הנסיעה היתה מאוד מסתורית ולא ברורה שכן העיתוי היה גרוע – הס נחת באדמת אויב. נתפס על-ידי הבריטים ונכלא.

כששמע על נפילתו בשבי של הס, התמלא היטלר כעס וקרא: "אם יחזור, יוכנס לבית משוגעים או יוצא להורג!" (מתוך "שיחות השולחן" מאת פיקר, נרשם ב-19 באפריל 1942). כל צמרת המפלגה זעמה על הס, וגבלס טען שבריחתו חמורה יותר מעריקה מיחידה צבאית.

הס נשאר כלוא בכלא הבריטי עד כניעת גרמניה, בסיום המלחמה הועבר לנירנברג ונשפט שם ביחד עם פושעי מלחמה גרמנים נוספים. במהלך המשפט אובחן הס כחולה נפש ולכן לא הוצא להורג.

הוא נכלא בבית הסוהר שפנדאו (בברלין) והתאבד שם באוגוסט 1987.

הרמן גרינג, מפקד הלופטוואפה

הרמן גרינג נולד ב-1893 ברזנהיים שבבוואריה למשפחה אמידה.

הרמן גרינג

במלחמת העולם הראשונה שירת כטייס קרב ולאחר מכן כמפקד טייסת קרב.

גרינג היה ללא ספק הדמות הצבעונית ביותר בקרב אנשי הרייך השלישי. הוא הצטרף למפלגה ב-1922 ומונה למפקד הראשון של

ה-SA. ב-1923 השתתף בפוטש מרתף הבירה ואף נפצע במהלכו, ולאחר כשלוש נמלט גרינג מגרמניה לאוסטריה, משם לאיטליה ובסוף השתקע בשוודיה. אחרי שהיטלר השתחרר מהכלא, איתר את גרינג והציע לו להצטרף בחזרה למפלגה לקראת הבחירות. גרינג התרגש רבות מהמחווה ונשבה בקסמו של היטלר, הוא טען ש"התאהב בהיטלר בלב ובנפש מן הרגע הראשון" (מתוך "גרמניה נולדת מחדש" מאת גרינג), וניסה להראות בפני כל את אהבתו ונאמנותו לפיהרר, אבל לכולם היה ברור מהי מטרתו העיקרית של גרינג – להיות המספר 2 של היטלר.

למרות האהבה העצומה כלפי היטלר, פחד ממנו גרינג וניסה להימנע מכל חיכוך אפשרי עימו, פעם התוודה בפני **הילמר שאכט**: "בכל פעם שאני ניצב מולו, ליבי צונח למכנסים", הוא פחד ממנו כל-כך שאף הקיא לעיתים ולא יכל לאכול, ולמרות זאת נהג לשלוח באופן קבוע קצין קישור למפקדת הפיהרר כדי שיציג לו דיווח מפורט על דברי היטלר ויוכל להשתמש ברעיונותיו של היטלר כאילו היו רעיונות אלה שלו, בפגישות הבאות עם היטלר.

גרינג היה נחוש בצורה בלתי רגילה ולכן השיג כמעט כל מה שרצה. יחד עם זאת היה נהנתן ובזבזן, הוא רדף תענוגות ונהנה מחייו הטובים שכללו אוכל, נשים יפות ופעילויות אטרקטיביות. הוא היה מלא בביטחון עצמי, חמדן וילדותי. הכל אצלו היה מוגזם וחסר פרופורציה. הוא היה שמן ונפוח מאוד. כמו כן היה גרינג אכזרי, אנוכי וערמומי, ולמרות כל תכונותיו אלה היה נערץ עד מאוד על-ידי העם הגרמני, ולעיתים היה אף אהוד יותר מהיטלר עצמו: "הייתי האדם היחיד בגרמניה מלבד היטלר שהיתה לו סמכות בלעדית משלו. האנשים רוצים לאהוב, והפיהרר היה תכופות רחוק מדי מן ההמונים, אז הם נצמדו אליי" – הצהיר פעם באחת האסיפות בנירנברג. גרינג נהג להתלבש בסגנון מצועצע וילדותי, הוא אהב מדליות, קישוטים נוצצים ונוצות, תלבושותיו היו תמיד מוגזמות ומגוחכות.

הוא אהב לצאת לצוד והעדיף לצוד מאשר להתעסק בענינים חשובים יותר כמו גרמניה והממשלה, והיה לו גם סט תלבושות מיוחד לצייד, כמו לכל פעולה אחרת בחייו – היתה לו תלבושת לצייד, ותלבושת לארוחות, וליציאות ולנאומים ולמפגשים עם הקהל, הוא היה מאוד מטופח ומודע לעצמו.

גרינג היה שותף מלא לעליית הנאצים לשלטון ומונה על-ידי היטלר לשר התעופה ומאוחר יותר גם למפקד חיל האוויר הגרמני (הלופטוואפה). הוא נטל חלק בשערוריות כמו שריפת הרייכסטאג וליל הסכינים הארוכות, שבו שיתף פעולה עם גבלס, יריבו, ובנוסף היה אחראי על כלכלת גרמניה. פעולותיו המרכזיות בתפקיד זה היו נישול היהודים מנכסיהם, והטלת קנס עליהם בשווי מיליארד מארק – פעולות שהצליחו "להציל" את גרמניה מפשיטת רגל.

יום לאחר פרוץ המלחמה מינה היטלר את גרינג ליורשו. גרינג התקשה לעמוד בעומס, ונכשל במילוי התפקידים שהוטלו עליו, הוא התמכר לסמים, השמין מאוד, שקע בדיכאון והפך לבן אדם בודד ונלעג על-ידי חברי המפלגה. הוא התדרדר מאוד ובאפריל 1945 חלמו להיות הנאצי מס' 1 התפוגג והוא סולק מכל תפקידיו בבושת פנים, ובמקומו מונה האדמירל **קרל דניץ**.

הרמן גרינג נאסר בידי בעלות הברית ונשפט בנירנברג. במהלך המשפט הראה גרינג שמחת חיים ואדישות מוחלטת לכל המתרחש מסביבו וכשנידון למיתה שמח, מכיוון שחשב שיגדירו אותו כקדוש מעונה (לאדם היושב בכלא אין סיכוי להפוך לקדוש מעונה). למרות זאת התאבד ב-15 באוקטובר בתאו.

היינריך הימלר, מפקד ה-SS

היינריך הימלר

היינריך הימלר נולד ב-1900 במינכן למורה קתולי אדוק. אביו גידל אותו על טהרת החינוך והמשמעת, ועשה זאת בקפדנות רבה. הימלר שנא את זה והתפתחה אצלו אותה התופעה שהתפתחה אצל רודולף הס: שנאת האב ובעקבות כך, חיפוש דמות אב כל החיים.

במלחמת העולם הראשונה היה צוער בגדוד הבווארי, ולאחר שנסתיימה החל הימלר ללמוד באוניברסיטה וקיבל דיפלומה בחקלאות. ב-1923 השתתף בפוטש במרתף הבירה לצידו של היטלר, אך לא כחבר במפלגה. תחילה הוא תמך בגרגור שטרסר – אחד ממתחריו של היטלר, אך לבסוף הצטרף למפלגה הנאצית והיה האחראי לתעמולה הנאצית.

בשנת 1926 הכיר את **מרגרטה בודן**, נערה יפה, ארית טהורה ששירתה כאחות במלחמה והיתה מבוגרת ממנו בשבע שנים.

בשנת 1927, לאחר שהתחתן עם מרגרטה, החליט לפתוח בקריירה חדשה – גידול עופות. הימלר נכשל כשלון חרוץ בעסק זה, וזו היתה נקודת המפנה – הוא החליט להקדיש את כל כולו למפלגה.

בינואר 1925 מונה הימלר למפקד הראשון של ה-SS, כאשר ה-SS עדיין היה יחידה קטנה ובסך הכל 200 אנשים היו חברים בו. הימלר גרם לשגשוגה של היחידה וכאשר עלה היטלר לשלטון היו חברים בה כבר 52,000 איש.

הוא הקים את הס"ד (שירות הביטחון) ומינה את **ריינהארד היידריך** בראשו, ופעל רבות לשחרור ה-SS מידי ה-SA. לאחר עליית היטלר לשלטון מונה לראש מפקדי המשטרה בגרמניה, וב-1934 מונה גם למפקד הגסטאפו. באותה שנה התרחש ליל הסכינים הארוכות והימלר נטל חלק פעיל בפעולה זו.

הימלר היה נראה יותר כמורה או כפקיד בנק מאשר כמפקד צבא, או כפי שמתאר אותו **וולטר דורנברגר**, הממונה על מרכז הטילים בפינמינדה: "הוא נראה כמו מורה אינטליגנטי בבית ספר יסודי, בהחלט לא כאדם אוהב אלימות. בשום אופן לא הצלחתי למצוא שום דבר יוצא מן הכלל או בלתי רגיל באיש הלבוש חליפת SS אפורה, שקומתו הבינונית ורזונו הקנו לו מראה צעיר. מתחת למצח בינוני נשקפו אליו שתי עיניים אפורות-כחולות מאחורי משקפי צבט מבריקים, במבט בוחן. השפם המטופח מתחת לאף הישר והמעוצב היטב התווה קו כהה על פניו החיוורים והחולניים למראה. השפתיים היו חסרות צבע ודקות מאוד. רק הסנטר הנסוג והלא מתבלט הפתיע אותי. עור צווארו היה רפוי ומקומט. כאשר הרחיב את חיוכו הקבוע והתמידי, שהפגין שמץ של לעג ובוז בזוויות הפה, נחשפו שתי שורות של שיניים לבנות נאות בין השפתיים הדקות. ידיו הדקות, החיוורות והכמעט נשיות, מכוסות בוורידים כחולים, נחו ללא נייע על השולחן במשך כל שיחתנו". (מתוך "שורשי הרודנות" מאת ארנדט).

הוא היה קר, אכזרי ואפור הוא היה מאוד לא יציב ונהג לשנות את דעותיו מקיצוניות לקיצוניות, הוא היה מאוד "ייקה" – מחושב ומאורגן, בישן מאוד ומנומס, וראה בערכים של חינוך ערכים נעלים (בעקבות אביו), ואפילו אמר פעם שהוא מעדיף לחנך עמים זרים מאשר להשמיד אותם. הוא האמין ברפואה טבעית, אמונות תפלות וגלגול נשמות. למשל, ראה עצמו כגלגול של היינריך הראשון, אחד מקיסרי גרמניה שניהל קרבות נגד ההונגרים והסלבים, כמה מאות שנים קודם לכן, והיה מוכן לקבל רק 12 איש כאורחים ליד שולחנו (כמנהג אבירי השולחן העגול). הוא המליץ לחבריו ב-SS לנהל חיים בריאים יותר: למשל להרכיב את ארוחת הבוקר מסלק ומים מינרלים. הוא היה צמחוני, כמו רבים מאנשי ה-SS ולא היה מסוגל לשמוע על טבח של בעלי חיים.

למרות שהיה נשוי עם ילדים מספרים שהיה סוטה מין, הומוסקסואל ופדופיל. הימלר היה אובססיבי לכל עניין טהרת הגזע ואף הקים את ה"לבנסבורן" בשנות השלושים. הלבנסבורן היו חוות הרבעה: לשם הובאו נערות גרמניות שנבחרו בקפידה ונאלצו לקיים יחסי מין עם חיילים בצבא הגרמני, במטרה ללדת ילדים טהורים לפיהרר. כך יוכל הימלר ליצור "גזע עליון". נערות אלו היו צריכות להיות בלונדיניות עם עיניים כחולות, בעלות תווי פנים ארים מושלמים.

הגדירו את הימלר כאדם חסר רגשות אך כשנכח ברצח בריות של 100 יהודים, מביניהם נשים על גבול רוסיה, כמעט התעלף וסבל מבחילות וכאבי ראש. בעקבות זאת פקד על המצאתם של תאי הגזים, כדי שיהיה הרג "אנושי" יותר.

הימלר היה נאמן להיטלר בצורה מוגזמת ונכנע לו באופן תמידי, הוא היה מסור לו עד מוות, נהג לחקות אותו ואת אופן דיבורו, אך עם כל זאת מספרים שהימלר חתר תחתו באופן קבוע ואף היה מהמארגנים של ניסיון ההתנקשות בפיהרר ב-1944, שנכשל כאמור.

הוא שלט על מחנות ההשמדה והקים את יחידת העילית הוואפן SS, וניצל את הסמכות האדירה שלו כדי להתעלל, לענות ולהשמיד את קורבנות הרייך. הוא היה סדיסט גדול והיה בעצם ממארגניו של ה"פתרון הסופי" ב-1942.

ב-1944 ניסה הימלר לעשות הסכם שלום עם הרוסים ללא התייעצות עם היטלר, היטלר גילה זאת, התמלא זעם והעיף אותו מכל תפקידיו.

לאחר סיום המלחמה ניסה הימלר להסתיר את זהותו, הוא גילח את שפמו, שם על עינו השמאלית רטייה ושינה את שמו להיינריך היטצינגר, וטען שהוא השתייך ליחידת משנה של הגסטאפו. הוא לא ידע מהם הפשעים המיוחסים ליחידה זו ולכן נתפס אוטומטית. הוא נעצר על-ידי הבריטים וב-23 במאי התאבד בבליעת כמות רעל שהיתה מוסתרת בפיו.

יוזף גבלס, שר התעמולה

יוזף גבלס נולד בשנת 1897 ברייט שבחבל הריינוס, למשפחה קתולית אדוקה וענייה.

במלחמת העולם הראשונה לא לחם מפני שהיה נכה ברגלו וצלע מאוד, לכן במקום להילחם הלך ללמוד באוניברסיטה וקיבל דוקטורט בספרות ופילוסופיה. לעיתים קרובות נהג לשקר שנלחם במלחמה ורגלו פגומה משום שנפצע ברגלו מכדור.

גבלס ניסה את מזלו כסופר, אך נכשל ולכן החליט להצטרף למפלגה הנאצית ב-1924 ולתת ביטוי לכשרונו כנואם מוכשר בשירות המפלגה. מהר מאוד נשבה גם הוא בקסמו של היטלר.

גבלס העריץ אותו והשווה אותו פעמים רבות לישו. לדוגמה, פעם השווה את אחד מנאומיו של היטלר לנאום הבשורה של ישו: "ייתכן שתגיע שעה שבה יסער ההמון סביבך ויצעק – לצלוב אותו! אז נעמוד איתנים כסלע ונצעק ונשיר, הושענה!", כתב פעם ביומנו.

יוזף גבלס

הוא היה רגיש מאוד ונהג לכתוב יומן. הערצתו להיטלר מקבלת פן שונה בקטע זה שנכתב ביומנו – "היטלר כאן, שמחה גדולה, הוא מברך אותי כידיד ותיק, ודואג לי, כמה אני אוהב אותו! איזה איש! אחר כך הוא מדבר, מה קטן אני! הוא נותן לי תצלום שלו, עם ברכה לארץ הריין, הייל היטלר! אני רוצה שהיטלר יהיה ידידי, תמונתו ניצבת על שולחני". קטע זה נשמע כהערצה של ילדה קטנה לאליל נעוריה, האם כך? כמו כן, כתב שירים רבים, אף על פי שניסה להציג את עצמו ללא הצלחה כאדם קשוח.

את חותמו ברייך הטביע גבלס כשכיהן כשר התעמולה בגרמניה הנאצית. הוא היה מוכשר ביותר בתחום התעמולה, ויצר את מיתוס הפיהרר – היטלר בתפקיד המשיח, הגואל, שמיליוני גרמנים סוגדים לו. כל ה"עליהום" שנוצר סביב דמותו של היטלר הצליח בעיקר בזכות גבלס. במהלך קמפיין הבחירות לרייכסטאג ב-1930 מונה גבלס למנהל מסע התעמולה של היטלר ועשה עבודה מושלמת שכללה כרזות ופרסומים, סרטי קולנוע וכן האסיפות עצמן שהיו כולן על טהרת ההערצה ללא גבולות. גבלס מצליח בתפקידו.

שר התעמולה הנאצי יוזף גבלס נואם בפני המון ב-1 באפריל 1933, יום החרם הכלכלי על יהודי גרמניה

בנוסף, היה גבלס אנטישמי קיצוני וחלק משמעותי ממסעות התעמולה שלו כיוון כנגד היהודים – הוא התמקד בצורתם החיצונית האופיינית של היהודים. זהו אבסורד, משום שגבלס עצמו היה נמוך, רזה, חלש וצולע בעל עיניים שחורות ושיער שחור, ההפך הגמור מהמאפיינים של הגזע הארי הטהור. פעם כשנסע לז'נבה ב-1933 בתור נציג הרייך הופיעה קריקטורה בעיתון שוויצרי – איש קטן, נכה ושחור שיער ומתחתיה נכתב **"מי זה? זה נציג הגזע הנורדי, הגבוה, הבריא, בהיר השיער וכחול העיניים!"**, גבלס היה נלעג ביותר על-ידי חבריו במפלגה, לעיתים קרובות כינו אותו "הרבי".

גבלס היה משכנע ביותר. הוא הצליח לגרום למיליוני תומכי המפלגה, לקום, לשיר, לצעוק "הייל היטלר" באקסטזה, היה עומד מול הקהל, על במה זקופה בדרך כלל עם יד אחת על המותן ומשלהב אותם בהצלחה יתרה.

בשנות העשרים התחתן גבלס עם **מגדה**, אישה צעירה ונאה מאוד שכלל לא היתה מאוהבת בגבלס. כל אהבתה היתה נתונה לפיהרר והיא נישאה לו על מנת להתקרב להיטלר, וגבלס ידע זאת. הוא בגד בה פעמים רבות עם נשים צעירות בהרבה ממנה, אבל מגדה לא נשארה חייבת והיו לה קשרים רבים עם גברים, יש טוענים שהילדים שילדה ליוזף אינם שלו.

ב-13 במרץ 1933 מונה גבלס רשמית לשר התעמולה בגרמניה הנאצית. הוא היה אחראי לליל שרפת הספרים הלא-גרמנים, וב-1934 היה שותף בליל הסכינים הארוכות. למרות ההתחלה המבטיחה שלו, הלך תפקידו של גבלס ברייך והצטמצם וחשיבותו פחתה, יחסו של היטלר כלפיו היה קר, אבל יחסו אליו קיבל תפנית מפתיעה עם פרוץ המלחמה: הוא הפך לאחד האנשים החשובים ברייך, וכאשר המצב בחזיתות החמיר, קיבל את התפקיד הנכסף של האחראי לגיוס טוטאלי של כל אזרחי גרמניה.

לגבלס מעולם לא היתה אמונה עצמית משלו ולכן נגרר אחרי אמונות של אנשים אחרים. יש הטוענים שהאנטישמיות שלו באה לידי ביטוי רק משום שרצה להתחנף להיטלר. כשהתאבד היטלר ב-30 לאפריל 1945 כתב בצוואתו שהוא רוצה שגבלס יהיה מחליפו כקנצלר, גבלס סירב ויום לאחר מכן, ב-1 במאי התאבד גבלס ביחד עם אישתו וכן ציווה להרוג את ששת ילדיו. המבוגר מביניהם היה בסך הכל בן 12.

תעמולה בגרמניה הנאצית

קשה לשבח ולהלל את הנאצים מכל סיבה שהיא, אך מבחינת תעמולה קשה להתעלם מכישוריהם.

תפקיד התעמולה בגרמניה הנאצית היה גדול וחשוב ביותר. בזכות התעמולה הגאונית והמסיבית הצליחו היטלר ואנשיו לסחוף את תושבי גרמניה ולהחדיר בהם את דעותיהם האישיות.

את רוב ההצלחה ההרואית של התעמולה ניתן לזקוף לזכותו של יוזף גבלס, שר התעמולה, שאומנם לא היה בנוי לפי האידיאולוגיה הנאצית, אבל שירת אותה היטב בכישוריו.

התעמולה היוותה גורם חשוב ומכריע להתפתחות הנאציזם ולגידולה בקרב אזרחי גרמניה.

אנו ניגע במספר אמצעי תעמולה שעמדו לראשות הנאצים.

לני ריפנשטאל

התעמולה בקולנוע

לראשות היטלר עמדו מיטב הבמאים, השחקנים והצלמים שהיו בגרמניה באותה תקופה. צלמת נודעת מזמן זה היא **לני ריפנשטאל**, שהיתה מוכשרת ביותר, ויום אחד נקראה למבצרו של הפיהרר.

היטלר ביקש ממנה שתצלם סרט תיעודי על התנועה ועל תומכיה, וכך נולד הסרט "ניצחון הרצון". זהו סרט תיעודי שמראה אסיפה של המפלגה. תחילה רואים מצעד שנערך חמש שעות, המונים נסחפים ונושאים עימם את דגלי צלב הקרס ולפידים, וברקע שומעים את שירי הלכת הקצביים המאפיינים כל כך את מצעדי הנאצים.

היטלר עומד גבוה מעל כולם, בבמה מוגבהת. לעיתים השתמשה ריפנשטאל בטכניקת צילום שבה רואים את היטלר כבתוך ענן, מתחתיו מיליוני תומכים נלהבים, ולאיש מן הקהל המשולהב אין פנים. הסרט מצולם כולו מגבוה, ורואים מיליוני ראשים קטנים שמרימים את זרועותיהם בקריאת "הייל היטלר". הרעיון בכך הוא להדגיש את העובדה שהיטלר יש רק אחד ולכן רק את פניו ניתן לראות. אסיפה שהיתה אמורה להיות ספונטנית ואמיתית הפכה להפקה חסרת תקדים של 30 מצלמות וצוות של כ-120 חברים שביימו כל מהלך ומהלך באסיפה זו.

הסרט לא רק מעביר את האסיפה במלואה אלא גם משקף לנו את המציאות בגרמניה של אותם ימים, גרמניה של כוח, של עוצמה, של מיליוני תומכים נלהבים למראה הפיהרר האהוב שלהם, של צלבי קרס, של גאוה לאומית, של היטלר.

סרט זה היה מוצלח מאוד וזכה בפרסים רבים והיטלר היה מרוצה, הוא הצליח להציג את המפלגה ואת ההיסטוריה שסביבה בדרך שבה רצה, בדרך המושלמת ביותר.

סרטי תעמולה נוספים שיצאו ברוח התקופה היו סרטים שהיו אמורים להעביר לעם הגרמני את הסדר העולמי החדש, להבהיר לו מי האויבים החדשים של גרמניה. סרטים אנטישמים ביותר שנועדו לגרום לקהל הגרמני להיגעל מהיהודי. סרטים אלה היו שטיפות מוח במטרה לגרום לעם הגרמני לחשוב כמו אלילם החדש. היו שני סוגי סרטים: סרטים עלילתיים וסרטים תיעודיים.

דוגמה מובהקת לסרט עלילתי מצליח היא "היהודי זיס" שבזמן עלייתו הבמאי הגרמני **וולטר הארלך**, שיצא לאקרנים ב-1940 ומספר על אגדה עתיקה מימי הקיסרות הגרמנית: מלך

גרמניה מעסיק יועץ לענייני כספים ושמו יוסף זיס אופנהיימר או בקיצור – זיס. זיס הוא אדם רע, שקרן, רמאי וגנב, ובמקרה הוא גם יהודי.

הסרט עוקב אחר מעלליו של זיס ומציג אותו בצורה הכי גרועה שאפשר, כאשר בשיאו של הסרט חוטף לו זיס נערה ארית בשם דורותיה ואת בעלה כולא במרתף עינויים. הוא אונס אותה תחת איומים שאם לא תיכנע לו ירצח את בעלה. לאחר המעשה דורותיה אינה יכולה לעמוד בבושה ובחילול הגזע ומתאבדת. הסרט הוא בעל סוף טוב שכן בסיומו מובל זיס לכיכר העיר מלווה בתשואות רמות של תושבי העיירה, ומוצא להורג. זיס מוצג בסרט כנציגם של היהודים בעולם וכן כל היהודים הם כמו זיס, רמאים ושקרנים שרק מחפשים איך לגנוב ואיך לחלל את הגזע הארי.

מתוך הסרט "היהודי זיס"

הסרט השפיע מאוד על הצופים, כשיצאו מן האולם היו מלאים בחמת זעם וצעקו ברחובות "מוות ליהודים!". הסרט הצליח מאוד והתברג בראש רשימת הסרטים הנצפים ביותר בגרמניה באותה התקופה.

סרטים עלילתיים רבים בעלי תכנים דומים ל"היהודי זיס" יצאו בגרמניה, סרטים כמו "הרוטשילדים", אך "היהודי זיס" היה הנצפה ביותר. דרך אגב, השחקנית שמגלמת את דורותיה בסרט "היהודי זיס" שיחקה בסרטי תעמולה גרמנים רבים. היתה קבוצה של שחקנים גרמנים, מן "קליקה" כזאת שהשתתפו בז'אנר של סרטי התעמולה הנאצים.

כמו כן, ישנם סרטים תיעודיים, דוקומנטרים. המפורסם שבהם הוא "היהודי הנצחי" בבימויו של **פרנץ היפלר**, מגדולי הבמאים בגרמניה. הסרט כונה "מיין קאמפף" של הקולנוע הנאצי האנטישמי, "סרט השנאה של כל הזמנים" ו"הדוגמה המאלפת ביותר לדרך שבה ניתן להשתמש במדיום קולנועי כמכשיר תעמולה" כפי שכונה אותו מבקר סרטים גרמני. הסרט בא לתאר את האויב הגדול ביותר של הרייך – היהודי.

הסרט צולם בגטאות לודג', ורשה, קראקוב ולובלין שבפולין. במאי הסרט בחר את היצורים הכי מכוערים והכי מוזנחים שמצא בגטו, צילם אותם בשיטת הקלז-אפ בכדי ליצור חלחלה מיידית בקרב הצופה ולהדביק את הסטיגמה – היהודים מכוערים. המצלמה משוטטת ברחובות הגטו ונכנסת לבתים של יהודים בכדי להראות לצופה את הסביבה שבה חי היהודי. בסצינה אחת רואים משפחה יהודית מתיישבת לאכול ארוחת ערב (דירות הגטו כאמור לא היו סמל לניקיון ואסתטיקה). פתאום קופצת סצינה נוספת של אלפי עכברושים ומזיקים אחרים שקופצים מהביוב, סצינה זו הושתלה בסצינת ארוחת הערב ומעלה אסוציאציות מיידיות אצל הצופה שאצל היהודי יש עכברושים בבתיים.

בסרט יש צילום חי של שחיטה (קטע מזעזע במיוחד), שבא להראות את המנהגים הזוועתיים של היהודים, וכן יש סצינה נוספת של תפילה – עוד דבר מוזר ולא שיגרתי, מנהג יהודי שיש להכחיד.

בסצינה נוספת נלקחו מרחובות הגטו יהודים דתיים בעלי מראה יהודי אופייני ולבוש יהודי אופייני, גילחו להם את הזקן והלבישו אותם בבגדים "אירופאים" יותר בכדי להראות לצופה שהיהודי יכול בקלות "להתחפש" לארי ולהטעות את הגרמני הארי.

סרט זה, לעומת "היהודי זיס" שהיה הצלחה גדולה בבתי הקולנוע, היה כשלון חרוץ וגרר תגובות מיידיות ונזעמות. בתחילת הקרנות הסרט, הפרסום ויחסי הציבור הרבים שנעשו לסרט עשו את שלהם והקהל נהר לבתי הקולנוע בכדי לצפות בסרט. רבים גם הגיעו בעקבות הנאתם הצרופה מ"היהודי זיס" וחשבו שהסרטים דומים בתוכנם, הם לא ציפו למה שראו בסופו של דבר. צופים מעטים טענו שהסרט ענייני ומשכנע וניתן ללמוד רבות על החיים היהודים בזכותו, רוב הצופים הזדעזעו, רובם חטפו התמוטטות עצבים בעיצומו של הסרט, עזבו באמצע הסרט בתחושה של גועל וחלקם אף הקיאו. סרטים רבים יצאו באותה תקופה והיו מאמצעי התעמולה הטובים ביותר של היטלר ואנשיו.

התעמולה בעיתונות

אמצעי תקשורת נוסף היה העיתונות – עיתונים אנטישמים רבים מאוד יצאו בגרמניה, חלקם רשמיים וחלקם מחתרתיים.

"היהודי המושך בחוטים"

הידוע מכולם היה עיתון של **יוליוס שטרייכר** "דר שטימר".

העיתון היה אנטישמי מאוד, מלא בכתבות מלאות שנאה ודיווחים על פשעים של יהודים, והיה מאוד פופולרי בגרמניה. כותרת המשנה של העיתון היתה "היהודים הם אסוננו".

בעיתון זה בפרט ובכל עיתון אנטישמי בכלל הופיעו קריקטורות רבות, כאשר לענייננו היא היתה ציור סאטירי שמטרתו לצחוק ולהשפיל את אויבי הרייך, והקריקטוריסט בחר מאפיינים חיצוניים ידועים אצל היהודים (אף ארוך, שיער שחור), צייר אותם בהגזמה, הוסיף מוטיבים יהודיים ורמז על תכונותיהם היהודיות בקריקטורה, וכך ביטא הצייר את דעותיו על היהודי.

"דר שטימר"

לדוגמה, בקריקטורה "היהודי המושך בחוטים" שבה רואים אדם שמוך ומכוער, ואנו מזהים שמדובר ביהודי על-פי מגן דוד שעליו, והוא מושך בחוטים את כל האנשים שמסביב, זאת אומרת שהיהודי שולט על האנשים, היהודי משתלט על העולם. הצייר משתמש בדימוי של בובה על חוט, מריונטות שנשלטות על-ידי היהודי.

בקריקטורה אחרת אנו רואים יהודי שמחזיק בידו שוט ובידו השניה מקבץ נדבות. זהו פרדוקס, שכן היהודי גם חזק ושולט וגם מסכן ונשלט. ציירי הקריקטורות לא היו רציונלים במיוחד שכן הם "העניקו" ליהודים תכונות רעות ונבזיות ומצד שני גם תכונות שנחשבות טובות (כוח, חוזק ויכולת להשתלט על העול

הקריקטורות היו אפוא מאוד פופולריות ותרמו רבות לתעמולת השנאה כלפי היהודים.

לנאצים היו שיטות רבות לתעמולה, לאו דווקא תעמולת שנאה, אלא תעמולה למען תמיכה בהיטלר. דוגמאות בולטות נוספות לתעמולה מסוג זה: שלטי חוצות, בכל רחבי גרמניה. גם בתקופה שקדמה לבחירות וגם בתקופת השלטון עצמו, פורסמו שלטי חוצות ענקיים הנושאים את דמותו של היטלר. היטלר מוצג בדרך-כלל כיצור אלוהי בכרזות אלו, כמו בכרזה המופיעה כאן,

או כדמות האביר על הסוס שבא להציל את נסיכתו מידי המפלצת. הוא תמיד יפה בכרזות, תמיד גבוה וחסון, משדר עוצמה ונחישות כאילו אומר: "תסמכו עליי! תצביעו לי והכל כבר יסתדר". כרזות אלה היו משכנעות ביותר, גודלם העצום שידר עוצמה והן הופצו בכל רחבי גרמניה. (*לאחר עלייתו של היטלר לשלטון פורסמו גם כרזות למען הצטרפות לוורמאכט).

תעמולה לגיל הצעיר

היטלר לא הסתפק בשכנוע הקהל הבוגר יותר בגרמניה, אלא החליט גם להתמקד גם בדור העתיד של גרמניה, הילדים. התעמולה של שנאת היהודים ואהבת הפיהרר החלה אצל הילדים בגיל צעיר, שכן כבר בגנים ובבתי הספר למדו הילדים פרקים מ"מ"ין קאמפף", היה להם שיעור אקטואליה יומי שבו קראו את עיתונו של יוליוס שטרייכר "דר שטרימר"

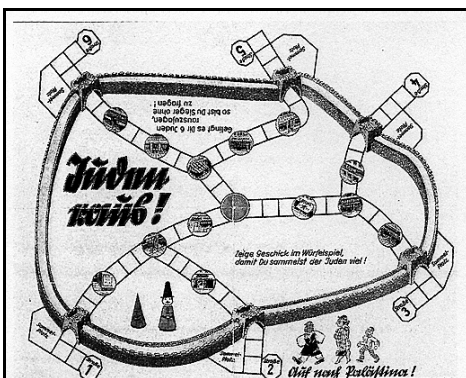
ילדים שהושפעו מהתעמולה

רווי השנאה, ומדי שבוע התקיים בבתי הספר שיעור תורת הגזע שבו למדו התלמידים והתעמקו בהבדלים בין הגזע הארי הטהור לגזע השמי המחריד.

לילדים הקטנים יותר הומצאו משחקי קופסה שהתעסקו בהחדרת השנאה ליהודים. אחד המשחקים הבולטים בגרמניה היה המשחק "יהודים החוצה!" (Juden Raus).

מהלך המשחק: כל משתתף קיבל "יהודי" (בובת משחק) והמנצח במשחק היה מי שהעיק ראשון את ה"יהודי" שלו מגרמניה. משחק זה היה פופולרי מאוד בקרב הילדים.

הילדים חונכו גם בבית וגם בבתי הספר לאהוב ולהעריך את היטלר, כך שאם ילד פגש בהיטלר הוא

המשחק "יהודים החוצה!"

ביקש ממנו חתימה. כיום ילדים מבקשים חתימות
מזמר אהוב או משחקן כדורגל נערץ, מתי אי פעם
נתקלתם במראה של ילד קטן מבקש חתימה
מפוליטיקאי?!

לנערים שהגיעו לגיל עשר ונאלצו להצטרף להיטלריוגנד היתה תעמולה
משלהם בכל האסיפות והכנסים. הופצו כרזות מיוחדות שקוראות
להצטרף להיטלריוגנד (בעת שההצטרפות עוד היתה רשות ולא חובה).
כמו כן יצא סרט בשם "הנער קוואקס" שמספר על נער גרמני שהצטרף
להיטלריוגנד ונרצח על-ידי קומוניסטים ומלותיו האחרונות היו המנון
התנועה. הסרט הפך את הנער קוואקס לקדוש מעונה.
סרט זה עורר גל של פטריוטיזם בקרב הנערים הגרמנים שמיהרו
להצטרף והסרט נרשם כהצלחה מרובה.

כרזת תעמולה
להצטרפות להיטלריוגנד

כדאי לראות...

"משפטי נירנברג"

במאי: איב סימון. ארה"ב/קנדה 2000

סרט עלילתי המספר על המשפטים שנערכו בנירנברג בשנת 1946 למושעי מלחמה גרמנים שנתפסו על-ידי בעלות הברית (ביניהם הרמן גרינג ורודולף (ס) בסיום המלחמה.

הסרט מתאר את מהלך המשפט, את פסקי הדין וביצועם ועוקב אחר הצדדים הקשורים במשפט, הצד הנאשם והצד המאשים. משחק מעולה של אלק בולדווין בתפקיד הפרקליט הראשי וליהוק מבריק של שאר השחקנים. דרמה איכותית במיוחד. הסרט ניתן להשאלה במכון ללימודי השואה ע"ש חדווה אייבשיץ.

מומלץ! צפייה נעימה!

כדאי לקרוא...

"עייך ערך: אהבה", דויד גרוסמן

אחד הספרים הראשונים לגעת בנושא השואה מנקודת מבטו של הדור השני.

גיבור הספר הוא מומיק – בן לזוג ניצולי שואה, החווה כילד את השואה כדבר מסתורי ומאיים שאין לדבר בו. הוא רואה את השואה כ"חיה". הוא גדל וכבוגר נעשה אובססיבי לנושא – ומנסה לכתוב על אחד מקרוביו, גאון ספרותי, שנרצח גם הוא בשואה.

בספר מתוארים חייו כילד וכמבוגר – המחנך את ילדו לפי לקחי העבר האכזריים, וגם סיפור יותר סוריאליסטי על הקרוב – שניצל בדרך נס והופך לדג...

לפני השואה נכתב סיפור בהמשכים פרי עטו של הקרוב. וחלק מההצלה כביכול מתאפשרת תוך השלמת סיפור ההרפתקאות והפיכתו לסיפור שואה לא סטנדרטי.

הספר ניתן להשאלה במכון ללימודי השואה ע"ש חדווה אייבשיץ.

ברתק ומקסים, מובלץ! קריאה נעימה!

סיום

יום המחר הוא שלי

שמש חמימה על פרי הדשא
 סוס דוהר חפשי ביער
 אך בואו התקבצו לקבל את פני השמש

יום המחר הוא שלי

על ענף עץ הלבנה עלים ירוקים
 הריך נותן את זהבו לים
 אך התהלה חבויה אי שם

יום המחר הוא שלי

התינוק בעריסה עצם את עיניו
 הנצן מחבק את הדבורה
 קול לחש נשמע: עורו עורו

יום המחר הוא שלי

ארץ מולדת תני את האות
 בניה עוד מחכים לראות
 את השחר מפציע
 והעולם שלי יהיה

יום המחר הוא שלי!

ביבליוגרפיה

ספרים:

- ☒ "האנציקלופדיה העברית", כרכים ז'-ח', י"א-י"ב, ל"א, הוצאת החברה להוצאת אנציקלופדיות בע"מ, 1979.
- ☒ "האנציקלופדיה של השואה", כרכים א'-ה', הוצאת יד ושם, ספרית פועלים, 1990.
- ☒ ארד יצחק, "תולדות השואה בתמונות", ספרית פועלים, 1992.
- ☐ בר נביא אלי ונווה אייל, "זמנים מודרניים", חלק א' 1870-1920, ספרי תל אביב, 1998.
- ☐ בראכר קרל דיטריך, "הדיקטטורה הגרמנית", כרך א', הוצאת "עם עובד", 1969.
- ☒ גוטמן ישראל, "שואה וזיכרון", חלק ב' 2, מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל, יד ושם רשות הזיכרון לשואה ולגבורה, 1999.
- ☒ גיטליס ברוך, "סרטי השנאה", הוצאת גלי אלפא תקשורת בע"מ, 1996.
- ☐ טיילור א. ג' פ., "מהלך ההיסטוריה הגרמנית", זמורה ביתן מודן, 1974.
- ☐ יקל אברהרד, "היטלר, השקפת עולמו וחותמו בהיסטוריה", הוצאת "ספרים פועלים", 1990.
- ☒ כרמון א., "השואה", הוצאת משרד החינוך והתרבות המרכז לתכניות לימודים מהדורת ניסוי, 1980.
- ☐ ליפשיץ משה, "פרקים בתולדות המאה העשרים", חלק א', הוצאת "אור עם", 1992.
- ☐ נווה אייל, "המאה ה-20", ספרי תל אביב, 1994.
- ☐ פסט יואכים, "פני הרייך השלישי", הוצאת "מערכות", צבא ההגנה לישראל, 1987.
- ☐ צימרמן משה והיילברונר עודד, "פרקים מתוך "מאבקי", הוצאת "אקדמון", 1995.
- ☐ קרן נילי, "שואה- מסע אל הזכרון", הוצאת "ספרי תל אביב", 1999.
- ☐ קרשו איאן, "המיתוס של היטלר", הוצאת "דביר", 1998.
- ☐ רוזנבאום רון, "היטלר, מסע אל שורשי הרשע", הוצאת "מטר", 1999.
- ☒ Aretha David, "The Holocaust Chronicle", Publication International LTD., 2000.

אתרי אינטרנט:

- ☒ www.nazis.de
- ☒ www.dhm.de
- ☒ www.hitler.org
- ☒ www.bbc.co.uk/history/war/wwtwo
- ☒ www.crwflags.com – Flags of the World
- ☒ www.dbook.co.il
- ☒ www.pharo.com/warfare
- ☒ www.joric.com/conspiracy
- ☒ www.imdb.com
- ☒ www.ns-archiv.de

www.utan.edu

התמונות בחוברת זו נלקחו מהספרים המסומנים ב-.